

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA MELHIORA VATELĒ [*MELCHIOR WATHELET*] SECINĀJUMI,
sniegti 2014. gada 29. aprīlī¹

Lieta C-580/12 P

**Guardian Industries Corp.,
Guardian Europe Sàrl
pret**

Eiropas Komisiju

Apelācija — Aizliegtas vienošanās — Lokšņu stikla tirgus — Naudas soda noteikšana — Uzņēmumu iekšējās pārdošanas ņemšana vērā — Saprātīgs termiņš — Ar novēlošanos iesniegtu dokumentu pieņemamība

1. Šajā apelācijas sūdzībā *Guardian Industries Corp.* un *Guardian Europe Sàrl* (turpmāk tekstā kopā – “*Guardian*” vai “apelācijas sūdzības iesniedzējas”) lūdz atcelt spriedumu lietā *Guardian Industries* un *Guardian Europe*/Komisija², ar kuru Eiropas Savienības Vispārējā tiesa noraidīja to prasību. Šīs prasības mērķis bija atcelt 2007. gada 28. novembra lēmumu, ar kuru Eiropas Komisija tām bija uzlikusi naudas sodu EUR 148 miljonu apmērā par piedalīšanos aizliegtas vienošanās īstenošanā lokšņu stikla tirgū laikposmā no 2004. gada aprīļa līdz 2005. gada februārim³.

2. Naudas soda noteikšanā, kas ir šajā prasībā uzdotā galvenā jautājuma pamatā, Komisija nav ņēmusi vērā “iekšējo pārdošanu”, proti, iekšējo pārdošanu vertikāli integrētajiem uzņēmumiem. *Guardian*, kas veica pārdošanu tikai neatkarīgām trešām personām, uzskata, ka saskaņā ar diskriminācijas aizlieguma principu esot bijis jāsamazina tai uzliktais naudas sods tādā proporcijā, kas līdzvērtīga iekšējās pārdošanas daļai no kopējā tirgus apjoma. Otrs būtisks jautājums, kas ir ietverts šajā lietā, ir jautājums par saprātīgu termiņu attiecībā uz tiesvedību Vispārējā tiesā, it īpaši tāpēc, ka starp rakstveida procesa pabeigšanu un lēmumu sākt mutvārdu procesu ir pagājuši ne mazāk kā trīs gadi un pieci mēneši, neveicot nekādas citas procesuālas darbības un bez jebkāda acimredzama iemesla.

I – Tiesvedības priekšvēsture

3. Tiesvedības priekšvēsture un apstrīdētais lēmums pārsūdzētā sprieduma 1.–10. punktā ir izklāstīti šādi:

“1 Prasītājas, *Guardian Industries Corp.* un *Guardian Europe Sàrl*, ietilpst *Guardian* grupā, kas darbojas lokšņu stikla un automobiļu stikla ražošanā. *Guardian Industries* ir *Guardian* grupas mātesabiedrība, kurai netieši pilnībā pieder sabiedrības *Guardian Europe* kapitāls.

1 — Oriģinālvaloda – franču.

2 — T-82/08, EU:T:2012:494, turpmāk tekstā – “pārsūdzētais spriedums”.

3 — C(2007) 5791, galīgā redakcija, par procesu saskaņā ar EKL 81. pantu [tagad – LESD 101. pants] un EEZ līguma 53. pantu (Lieta COMP/39165 – Lokšņu stikls), kura kopsavilkums publicēts OV 2008, C 127, 9. lpp. (turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”). Šajos secinājumos izmantošu Līguma iepriekšējo numerāciju, jo apstrīdētais lēmums tika pieņemts, kad bija spēkā EK līgums.

- 2 2005. gada 22. un 23. februārī un 15. martā Eiropas Kopienu Komisija veica pēkšņas pārbaudes, tostarp *Guardian Flachglas GmbH*, *Guardian Europe* un *Guardian Luxguard I SA* telpās.
- 3 2005. gada 2. martā *Asahi Glass Co. Ltd* un visas tās meitassabiedrības, tostarp *Glaverbel SA/NV*, kas vēlāk kļuvisi par *AGC Flat Glass Europe SA/NV* (turpmāk tekstā – “*Glaverbel*”), iesniedza pieteikumu par atbrīvošanu no naudas soda vai, attiecīgā gadījumā, naudas soda samazināšanu, pamatojoties uz Komisijas paziņojumu par atbrīvojumu no sodanaudas [naudas soda] un sodanaudas [naudas soda] samazināšanu karteļu [aizliegtu vienošanos] gadījumos (OV 2002, C 45, 3. lpp.).
- 4 2006. gada 3. janvārī Komisija uzsāka procedūru saskaņā ar Padomes 2002. gada 16. decembra Regulu (EK) Nr. 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti [EKL 81.] un [82.] pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.), un 2006. gada 6. martā informēja par to lietas dalībniekus.
- 5 2006. gada 10. februārī Komisija nosūtīja informācijas pieprasījumus vairākām sabiedrībām, tostarp prasītājam. *Guardian Europe* atbildēja uz šo pieprasījumu 2006. gada 10. martā.
- 6 2007. gada 9. martā Komisija pieņēma paziņojumu par iebildumiem, kuru 2007. gada 13. un 14. martā nosūtīja vairākām sabiedrībām, tostarp prasītājam.
- 7 2007. gada 28. novembrī Komisija pieņēma [apstrīdēto] lēmumu, kas tika paziņots prasītājam 2007. gada 3. decembrī.
- 8 Apstrīdētais lēmums tika paziņots arī *Asahi Glass*, *Glaverbel* un *Pilkington Deutschland AG*, *Pilkington Group Ltd*, *Pilkington Holding GmbH* (turpmāk kopā sauktas – “*Pilkington*”), kā arī *Compagnie de Saint-Gobain SA* un *Saint-Gobain Glass France SA* (turpmāk kopā sauktas – “*Saint-Gobain*”).
- 9 Komisija apstrīdētajā lēmumā norādīja, ka sabiedrības, kurām tas adresēts, ir piedalījušās vienotā un turpinātā EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumā, kas aptvēra Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ) teritoriju un ko veidoja vienošanās par cenu paaugstināšanu, minimālo cenu noteikšanu, mērķa cenu noteikšanu, cenu iesaldēšanu un citu komercdarbības nosacījumu noteikšanu attiecībā uz četrām lokšņu stikla izstrādājumu kategorijām, ko pārdod neatkarīgiem klientiem un izmanto būvniecības nozarē, proti, pludināto stiklu, zemas emisijas stiklu, laminēto stiklu un neapstrādātu spoguļstiklu, kā arī sensitīvas komercinformācijas apmaiņa.
- 10 Prasītājas tika atzītas par vainīgām pārkāpumā attiecībā uz laikposmu no 2004. gada 20. aprīļa līdz 2005. gada 22. februārim, un tām solidāri tika uzlikts naudas sods EUR 148 miljonu apmērā.”
4. Ar 2008. gada 12. februāra prasības pieteikumu *Guardian* apstrīdēja apstrīdēto lēmumu Vispārējā tiesā.

II – Pārsūdzētais spriedums

5. *Guardian*, pamatojot savus prasījumus par daļēju apstrīdētā lēmuma atcelšanu, izvirzīja vienu vienīgu pamatu – faktu kļūdas attiecībā uz tās dalības aizliegtās vienošanās īstenošanā ilgumu un aizliegtās vienošanās ģeogrāfisko apmēru. Prasījumi saistībā ar naudas soda samazināšanu tika balstīti uz trim pamatiem. Pirmais pamats attiecās uz secinājumiem, kas izdarāmi saistībā ar pamatu par lēmuma daļēju atcelšanu. Otrajā pamatā *Guardian* norādīja uz diskriminācijas aizlieguma principa un pienākuma norādīt pamatojumu pārkāpumu. Trešais pamats bija saistīts ar kļūdu vērtējumā attiecībā uz *Guardian* lomu aizliegtās vienošanās īstenošanā. Vispārējā tiesa pilnībā noraidīja prasību.

6. Vispirms Vispārējā tiesa saistībā ar Komisijas 2012. gada 10. februāra vēstules pieņemamību nosprieda šādi:

- “19 Prasītājas tiesas sēdē apstrīdēja Komisijas 2012. gada 10. februāra vēstules pieņemamību, motivējot ar to, ka iepriekš tām nekad neesot darīti zināmi tajā ietvertie skaitļi.
- 20 Komisija uzskata, ka šī vēstule, kas ir papildinājums tās 2012. gada 23. janvāra atbildei uz Vispārējās tiesas uzdotajiem jautājumiem, ir pieņemama.
- 21 Ir jānorāda, ka šī vēstule Vispārējā tiesā tika iesniegta pēc Komisijai noteiktā termiņa, bet tā tomēr tika nosūtīta prasītājam 2012. gada 10. februārī. Šajā vēstulē ir ietverti apsvērumi par dokumentu, kuru prasītājas iesniedza 2012. gada 8. februārī, kā arī papildinājums Komisijas atbildei uz Vispārējās tiesas uzdoto rakstveida jautājumu, lai pirms tiesas sēdes sniegtu atbildi par naudas soda apmēra noteikšanas metodi, kuru prasītājas piedāvā izmantot iekšējās pārdošanas izslēgšanas gadījumā. Komisija šajā vēstulē precizē[ja], pirmkārt, ka paziņojuma par iebildumiem 1. tabulā ietvertie skaitļi attiecas ne vien uz iekšējo pārdošanu, bet arī uz atsevišķu kategoriju stikla pārdošanu, kas apstrīdētā lēmuma galīgajā redakcijā nav tikusi ņemta vērā, un, otrkārt, ka ar tiem ir fiksēta attiecība starp aizliegtās vienošanās dalībnieku kopējo pārdošanu un to iekšējo pārdošanu.
- 22 Ņemot vērā šīs vēstules saturu un faktu, ka tā tikusi nodota prasītājam un tās attiecīgi tiesas sēdē varēja sniegt savus apsvērumus par šo vēstuli, attiecīgais dokuments ir jāuzskata par pieņemamu un ir jānoraida prasītāju izvirzītā iebilde par nepieņemamību.”

7. Prasījumi par lēmuma atcelšanu tika noraidīti, pamatojoties uz iemesliem, kas izklāstīti pārsūdzētā sprieduma 28.–93. punktā.

8. Attiecībā uz prasījumiem par naudas soda samazināšanu pārsūdzētā sprieduma 98.–107. punkts ir izteikti šādi:

- “98 Prasītājas uzskata, ka Komisija, pirmkārt, izslēdzot no trīs pārējo aizliegtās vienošanās dalībnieču naudas soda apmēra iekšējās pārdošanas [...] vērtību, ir pārkāpusi diskriminācijas aizlieguma principu un, otrkārt, savu pienākumu norādīt pamatojumu attiecībā uz šiem aprēķiniem.
- 99 Tādējādi prasītājas apgalvo, ka pamatojuma neesamības attiecībā uz trim pārējām aizliegtās vienošanās dalībniecēm uzliktā naudas soda aprēķinu dēļ, kā arī ņemot vērā izmantotās informācijas konfidencialo raksturu, tām ir neiespējami noteikt iekšējās pārdošanas, kas attiecībā uz katru aizliegtās vienošanās dalībnieci tikusi izslēgta, raksturu un attiecīgo apjomu. Tās apgalvo, ka līdz ar to Vispārējai tiesai ir jākompensē minētās pārdošanas izslēgšana, samazinot tām uzliktā naudas soda apmēru proporcionāli izslēgšanai no lokšņu stikla tirgus. Šis risinājums esot saderīgs ar Pamatnostādnēm naudas soda noteikšanai, piemērojot Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta a) apakšpunktu (OV 2006, C 210, 2. lpp.; turpmāk tekstā – “[2006. gada] pamatnostādnes”), jo tas ļaujot pienācīgi atspoguļot uzņēmuma attiecīgo nozīmi konkrētajā tirgū un Vispārējā tiesa to jau esot pieņēmusi.
- 100 Prasītājas precizē, ka Komisija ir izslēgusi iekšējo pārdošanu EUR viena miljarda apmērā no kopējā tirgus apjoma, kas ir EUR 2,7 miljardi. Šis skaitlis rodoties, ja no paziņojumā par iebildumiem norādītā kopējā tirgus apjoma, proti, EUR 2,7 miljardiem (apstrīdētā lēmuma 41. apsvērums), tiek atņemts apstrīdētajā lēmumā norādītais kopējais lokšņu stikla pārdošanas apjoms, proti, EUR 1,7 miljardi (apstrīdētā lēmuma 41. apsvērums), un tas veidojot 37 % no kopējā tirgus apjoma, kura vērtība tāpat ir EUR 2,7 miljardi.
- 101 Komisija apstrīd prasītāju argumentus.

- 102 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru pienākuma norādīt pamatojumu apmērs ir atkarīgs no attiecīgā tiesību akta būtības un konteksta, kurā tas ticis pieņemts. Pamatojumā ir skaidri un nepārprotami jānorāda aktu izdevušās iestādes argumenti, tādējādi ļaujot, pirmkārt, Eiropas Savienības tiesai veikt savu [...] kontroli un, otrkārt, ieinteresētajām personām zināt veiktā pasākuma pamatojumu, lai tās varētu aizstāvēt savas tiesības un pārbaudīt, vai lēmums ir pamatots.
- 103 Netiek prasīts, lai pamatojumā tiktu norādīti visi būtiskie faktiskie un juridiskie apstākļi, jo tas, vai tiesību akta pamatojums atbilst EKL 253. panta prasībām, ir jāizvērtē, ņemot vērā ne tikai tā tekstu, bet arī tā kontekstu, kā arī visas attiecīgo jomu regulējošās tiesību normas [...].
- 104 Izskatāmajā lietā Komisija ir uzskatījusi, ka pret konkurenci vērstie nolīgumi attiecās uz lokšņu stikla pārdošanu neatkarīgiem klientiem (apstrīdētā lēmuma 377. apsvērums), un attiecīgi izmantojusi šo pārdošanu, lai aprēķinātu naudas soda pamatsummu (apstrīdētā lēmuma 41. apsvērums 1. tabula un 470. apsvērums). Tādēļ Komisija no naudas soda aprēķina ir izslēgusi turpmākai pārstrādei, ko veic šīs pašas grupas sabiedrība vai uzņēmuma vienība, paredzētā lokšņu stikla pārdošanu. Tā kā pret konkurenci vērstā rīcība ir tikusi konstatēta vienīgi attiecībā uz pārdošanu neatkarīgajiem klientiem, Komisijai nevar tikt pārņemts, ka tā no naudas soda aprēķina ir izslēgusi aizliegtās vienošanās vertikāli integrēto dalībnieku iekšējo pārdošanu. Turklāt tai nevar tikt pārņemts, ka tā nav pamatojusi minētās pārdošanas izslēgšanu no naudas soda aprēķina.
- 105 Turklāt, kā to norādījusi Komisija, nav konstatēts ne tas, ka aizliegtās vienošanās vertikāli integrētie dalībnieki, kas piegādāja attiecīgās preces tā paša uzņēmuma struktūrvienībām vai tās pašas uzņēmumu grupas sabiedrībām, būtu netieši guvuši labumu no saskaņoto cenu paaugstināšanas, ne arī, ka cenu paaugstināšanas augšupejošā tirgū rezultātā būtu radušās konkurences priekšrocības lejupejošā transformētā lokšņu stikla tirgū.
- 106 Visbeidzot, attiecībā uz argumentu par to, ka Komisija, izslēdzot no naudas soda [aprēķina] iekšējo pārdošanu, esot pārkāpusi diskriminācijas aizlieguma principu, ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru vienlīdzīgas attieksmes vai diskriminācijas aizlieguma princips prasa, lai salīdzināmas situācijas netiktu aplūkotas atšķirīgi un atšķirīgas situācijas netiktu aplūkotas vienādi, ja vien tādai pieejai nav objektīva attaisnojuma [...]. Tā kā izskatāmajā lietā Komisija ir uzskatījusi, ka pret konkurenci vērstie nolīgumi attiecās vienīgi uz neatkarīgajiem pircējiem piemērotajām lokšņu stikla cenām, iekšējās pārdošanas izslēgšana no naudas soda aprēķina aizliegtās vienošanās vertikāli integrēto dalībnieku gadījumā nozīmēja atšķirīgu izturēšanos objektīvi atšķirīgu situāciju gadījumā. Tādēļ Komisijai nevar tikt pārņemts, ka tā ir pārkāpusi diskriminācijas aizlieguma principu.
- 107 Līdz ar to šis pamats ir pilnībā jānoraida.”

III – Par apelācijas sūdzību

9. *Guardian* un Komisija piedalījās rakstveida procesā Tiesā, kā arī tiesas sēdē, kas notika 2013. gada 12. decembrī.

10. Pirms *Guardian* izvirzīto trīs pamatu izskatīšanas ir jāatgriežas pie procesa jautājuma, kas ir radies šajā lietā (pēc pirmās procesuālo rakstu apmaiņas). Saistībā ar savu pirmo pamatu *Guardian* būtībā ir norādījusi, ka Komisija savā iebildumu rakstā pirmo reizi procesa laikā esot iesniegusi izskatīšanai pierādījumu par aizliegtās vienošanās ietekmi uz iekšējo pārdošanu. Šis pierādījums esot ietvēris

Saint-Gobain paziņojumu, kas tika sniegts administratīvā procesa laikā un norādīts Komisijas atbildes 37. punktā. Tā mērķis esot pierādīt, ka pārdošanas cenas grupas iekšienē bija pielāgotas cenām, kas noteiktas ar aizliegto vienošanos, tādējādi atceļot apgalvojumu, kuru līdz šim aizstāvējusi Komisija un pārņēmusi Vispārējā tiesa, par šādas pielāgošanas neesamību.

11. *Guardian* lūgums atļaut sniegt repliku šajā jautājumā tika noraidīts. Tad *Guardian* vērsās Tiesā ar pieteikumu grozīt savu apelācijas sūdzību, ņemot vērā to, ko tā uzskatīja par jaunu faktisko apstākli. Arī šis pieteikums tika noraidīts.

12. Manuprāt, pietiek konstatēt, ka runa šeit nav par jaunu faktisko apstākli, jo, protams, *Saint-Gobain* dokuments, kurā ietverts šis paziņojums, *Guardian* bija (vai jebkurā gadījumā varēja būt) labi zināms kopš administratīvā procesa posma.

13. Savā pirmajā apelācijas sūdzības pamatā *Guardian* apgalvo, ka Vispārējā tiesa ir pārkāpusi vienlīdzīgas attieksmes principu, saglabājot to, ka apstrīdētajā lēmumā iekšējā pārdošana netika ņemta vērā to naudas sodu aprēķinā, kas uzlikti *Asahi/Glaverbel*, *Pilkington* un *Saint-Gobain*. Savā otrajā pamatā *Guardian* apgalvo, ka, atzīstot par pieņemamu vēstuli, kuru Komisija tai iesniedza 2012. gada 10. februārī (turpmāk tekstā – “2012. gada 10. februāra vēstule”), Vispārējā tiesa ir pārkāpusi savu Reglamentu, kā arī tiesību uz aizstāvību principu un pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principu. Visbeidzot, savā trešajā pamatā *Guardian* norāda, ka tiesvedības Vispārējā tiesā ilgums ir bijis pārmērīgs, izraisot tās pamattiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu saprātīgā termiņā pārkāpumu. Es izskatīšu kopā abus pirmos pamatus.

A – Par pirmo un otro pamatu

14. Pirmais pamats ir par vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu. Šis pamats ir vērsti pret pārsūdzētā sprieduma 104.–106. punktu.

1) Lietas dalībnieku argumenti

15. *Guardian* būtībā apgalvo, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, lai aprēķinātu naudas sodu, vienlīdzīgas attieksmes princips iekšējo pārdošanu liek uzskatīt par salīdzināmu ar pārdošanu trešām neatkarīgām personām⁴. Tomēr *Guardian* uzsver, ka tā neapstrīd iekšējās pārdošanas attiecībā uz vertikāli integrētiem uzņēmumiem izslēgšanas tiesiskumu, bet apstrīd tai uzliktā naudas soda samazinājuma līdzvērtīgā apmērā neesamības tiesiskumu.

16. Komisija apgalvo, ka pārsūdzētā sprieduma 105. punktā Vispārējā tiesa ir tikai konstatējusi faktu, norādot – ko *Guardian* neesot apstrīdējusi⁵ –, ka neviens nezina, vai un kādā mērā vertikāli integrētie lokšņu stikla ražotāji ir izmantojuši konkurences priekšrocību lejupejošā tirgū. Turklāt *Guardian* ne pirmajā instancē, ne šajā apelācijas tiesvedībā nekādi neesot pierādījusi (kas jebkurā gadījumā esot novēloti) šādas priekšrocības pastāvēšanu.

4 — Spriedums *Europa Carton*/Komisija (T-304/94, EU:T:1998:89, 117. punkts), spriedums *KNP BT*/Komisija (C-248/98 P, EU:C:2000:625, 62. punkts, kas pasludināts apelācijas tiesvedībā par spriedumu *KNP BT*/Komisija, T-309/94, EU:T:1998:91), spriedums *Lögstör Rör*/Komisija (T-16/99, EU:T:2002:72, 360. punkts) un spriedums *Tokai Carbon u.c.*/Komisija (T-71/03, T-74/03, T-87/03 un T-91/03, EU:T:2005:220, 260. punkts).

5 — Komisija uzskata, ka apelācijas sūdzības 33. punktā apelācijas sūdzības iesniedzējas nav apstrīdējušas Vispārējās tiesas *faktisko apstākļu* konstatējumus, bet vienīgi apgalvojušas, ka tā ir piemērojusi kļūdainu *juridisko* standartu, lai noteiktu šo konstatējumu nozīmi.

2) Vērtējums

a) Pārsūdzētā sprieduma 104. un 105. punkts.

17. Es neesmu pārliecināts par izpratni, ko sniedz Komisija attiecībā uz pārsūdzētā sprieduma 105. punktu, kura formulējumu es atgādinu: “Turklāt, kā to norādījusi Komisija, nav konstatēts ne tas, ka aizliegtās vienošanās vertikāli integrētie dalībnieki, kas piegādāja attiecīgās preces tā paša uzņēmuma struktūrvienībām vai tās pašas uzņēmumu grupas sabiedrībām, būtu netieši guvuši labumu no saskaņoto cenu paaugstināšanas, ne arī, ka cenu paaugstināšanas augšupejošā tirgū rezultātā būtu radušās konkurences priekšrocības lejupejošā transformētā lokšņu stikla tirgū”.

18. Es norādu, ka šajā punktā, kas sākas ar formulējumu “turklāt”, nav norādīts, kurš ir tas, kas “nav konstatējis”, ka aizliegtās vienošanās vertikāli integrētie dalībnieki būtu netieši guvuši labumu no aizliegtās vienošanās.

19. Tādējādi Komisija no šī pārsūdzētā sprieduma 105. punkta nepareizi secina, ka šis netieši gūtais labums esot bijis jāpierāda *Guardian*.

20. Piebildīšu, ka pārsūdzētā sprieduma 104. punktā Vispārējā tiesa arī ir izmantojusi ciešamo kārtu, lai norādītu, ka “pret konkurenci vērsta rīcība ir tikusi konstatēta vienīgi attiecībā uz pārdošanu neatkarīgajiem klientiem”, un šis apgalvojums, kā uzskata *Guardian*, ir pretrunā apstrīdētā lēmuma 377. punktam, kurā noteikts, ka “koluzīvie nolīgumi bija saistīti ar cenām, kas piemērojamas neatkarīgajiem klientiem”, tomēr skaidri neizslēdzot iekšējo pārdošanu.

b) Noteikums ir iekļaut iekšējo pārdošanu apgrozījumā, kas veido pamatu naudas soda aprēķināšanai

21. Manuprāt, lai gan saskaņā ar Tiesas judikatūru EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumu nevar attiecināt uz attiecībām saimnieciskās vienības, kuru veido sabiedrību grupa, iekšienē⁶, arī saskaņā ar Tiesas judikatūru⁷ ir noteikta vienlīdzīga attieksme pret iekšējo pārdošanu un ārējo pārdošanu, lai izvairītos no jebkādas diskriminācijas starp vertikāli integrētiem uzņēmumiem un uzņēmumiem, kuri tādi nav.

22. Šī noteikuma ievērošana ir noteikta, pamatojoties gan uz 1998. gada pamatnostādņem⁸, gan 2006. gada pamatnostādņem.

23. Attiecībā uz jēdzienu “pārdošanas apjoms” 2006. gada pamatnostādņēs daļas “Ievads” 5. un 6. punktā ir paskaidrots, ka, “lai sasniegtu [tajās norādītos] mērķus, Komisijai vajadzētu atsaukties uz *pārkāpumā iesaistīto preču vai pakalpojumu pārdošanas apjomu*, pieņemot to par pamatu naudas soda noteikšanā”, un “tāpēc pārkāpumā iesaistīto preču vai pakalpojumu pārdošanas apjomu saistībā ar pārkāpuma izdarīšanas ilgumu uzskata par *piemērotu kompensācijas vērtību, kur parādās gan pārkāpuma ekonomiskais nozīmīgums, gan katra pārkāpumā iesaistītā uzņēmuma vainas īpatsvars. Šie rādītāji sniedz labu priekšstatu par naudas soda mērogu, un tos nevajadzētu uzskatīt tikai par automatizētas un aritmētiskas aprēķinu metodes pamatu*” (mans izcēlums).

6 — Skat. it īpaši spriedumu *Viho*/Komisija (C-73/95 P, EU:C:1996:405, 16. un 17. punkts).

7 — Spriedums *KNP BT*/Komisija (EU:C:2000:625, 62. punkts).

8 — Pamatnostādnes sodanaudas [naudas soda] noteikšanai, piemērojot Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu un EOTK līguma 65. panta 5. punktu (OV 1998, C 9, 3. lpp.; turpmāk tekstā – “1998. gada pamatnostādnes”).

24. Tālāk daļā “Naudas soda noteikšanas metode” un turpinājumā “1. Naudas soda pamatsumma” un “A. Preču vai pakalpojumu pārdošanas apjoma noteikšana” 13. punktā ir paskaidrots, ka, “lai noteiktu naudas soda pamatsummu, Komisija izmanto *pārkāpumā tieši vai netieši* [⁹] *iesaistīto uzņēmumu preču vai pakalpojumu pārdošanas apjomu* atbilstošajā EEZ teritorijā. Parasti Komisija ņem vērā uzņēmuma pārdošanas rādītājus tā pēdējā pilnā gada laikā, kad uzņēmums bijis iesaistīts pārkāpumā (turpmāk tekstā – “pārdošanas apjoms”)”¹⁰ (mans izcēlums).

25. Tomēr šajā ziņā pārsūdzētā sprieduma 104. punktā sniegtais konstatējums par to, ka Komisija ir uzskatījusi, ka attiecīgie pret konkurenci vērstie nolīgumi attiecās uz lokšņu stikla pārdošanu neatkarīgiem klientiem, abstrahējas no tā, ka iekšējās pārdošanas apjoma ņemšana vērā, lai aprēķinātu naudas sodu, nav atkarīga no tā, vai aizliegtā vienošanās skaidri attiecas uz neatkarīgajiem klientiem vai, vispārīgāk, tā attiecas arī uz cenām, kas noteiktas tādas grupas iekšienē, kas piedalās aizliegtās vienošanās īstenošanā.

i) Judikatūra

26. Vispirms ir jāatgādina, ka pat pirms 1998. gada pamatnostādnēm Komisija balstījās uz attiecīgā produkta kopējo apgrozījumu, kas panākts pēdējā aizliegtās vienošanās īstenošanas gadā¹¹.

27. Pēc tam, kad bija piemērojamas 1998. gada pamatnostādnes, Tiesa apstiprināja, ka Komisija varēja šādi rīkoties, nospriežot¹², ka, “lai arī [1998. gada] pamatnostādnēs nav paredzēts, ka naudas sodu apmērs aprēķināms atkarībā no kopējā apgrozījuma vai attiecīgā apgrozījuma, tās neliedz, nosakot naudas soda apmēru, šādus apgrozījumus ņemt vērā, lai ievērotu [Savienības] tiesību vispārējos principus un ja tas nepieciešams attiecīgajos apstākļos”.

28. Lietās, kuras es izskatīšu turpmāk, konstatēju, ka tas vienmēr ir bijis aizliegtās vienošanās vertikāli integrēts dalībnieks, kurš Vispārējā tiesā vai Tiesā apstrīdējis Komisijas praksi iekļaut šo iekšējo pārdošanu apgrozījumā, kas veido pamatu naudas soda aprēķināšanai.

9 — 2006. gada pamatnostādņu zemsivītras piezīmē ir precizēts, ka, “piemēram, ja ir noslēgta horizontāla vienošanās, kurā nosaka cenas konkrētam produktam, un minētā produkta cenu vēlāk izmanto tam, lai noteiktu augstākas vai zemākas kvalitātes produkta cenas”.

10 — Skat., piemēram, de Broca, H., “The Commission revises its Guidelines for setting fines in antitrust cases”, kas parādījās kā Komisijas Konkurences ģenerāldirektorāta oficiālā publikācija: *Competition Policy Newsletter*, Nr. 3, 2006. gada rudens, 1. lpp., kurā paskaidrots, ka “by using a clearer reference to each undertaking’s ‘value of sales’, the 2006 Guidelines intend to reflect, even approximately and imperfectly, the economic importance of the infringement as a whole as well as the relative weight of each undertaking participating in the infringement. The 1998 Guidelines, based on a lump sum system, have often been criticized on that particular aspect, even though this criticism was largely misplaced. In fact, a number of tools corrected the obvious drawbacks of a pure lump sum system. For instance, the Commission fixed starting amounts below the 20 million euros threshold mentioned in the 1998 Guidelines for very serious infringements taking place on small markets; it also differentiated between undertakings on the basis of their respective size in the market concerned (the so-called ‘groupings’) [...]. If anything, the 1998 Guidelines rather reflected the insufficient level of fines imposed on ‘large’ infringements or on large players, something which the 2006 Guidelines will probably correct”.

11 — Skat., piemēram, šādu doktrīnu: Castillo de la Torre, F., “The 2006 Guidelines on Fines: Reflections on the Commission’s Practice”, (2011) 33 *World Competition* 359 (37. zemsivītras piezīme): “In the press release relating to the Cement cartel (IP/94/1108), the Commission stated: ‘calculation [of fines] is normally based on the Community turnover in the product concerned’. In Cartonboard, the Commission explained the method used: ‘fines of a basic level of 9 or 7.5 % of the turnover of each undertaking addressed by the decision on the Community cartonboard market in 1990 were imposed on the undertakings regarded as the “ringleaders” of the cartel and on the other undertakings respectively’ (Case T-348/94, *Enso Española v. Commission* [1998] ECR II-1875, para. 247). See also, the calculation of the fine in *Steel Beams*, in Case T-151/94, *British Steel v. Commission* [1999] ECR II-629, paras 598–605.”

12 — Skat. spriedumu *Dansk Rørindustri u.c./Komisija* (C-189/02 P, C-202/02 P, no C-205/02 P līdz C-208/02 P un C-213/02 P, EU:C:2005:408, 209. punkts un tajā minētā judikatūra, 258. punkts). Skat. arī citu starpā Vispārējās tiesas spriedumu *Schunk un Schunk Kohlenstoff-Technik /Komisija* (T-69/04, EU:T:2008:415, 176. un 177. punkts), spriedumu *Tomra Systems u.c./Komisija* (T-155/06, EU:T:2010:370, 317. punkts) un spriedumu *Ballast Nedam Infra/Komisija* (T-362/06, EU:T:2012:492, 122. punkts).

29. Gan spriedumiem lietā *Europa Carton*/Komisija (EU:T:1998:89), lietā *KNP BT*/Komisija (EU:C:2000:625), lietā *KNP BT*/Komisija (EU:T:1998:91) (visi trīs spriedumi attiecas uz aizliegto vienošanos, sauktu “Kartons”), gan lietā *Lögstör Rör*/Komisija (EU:T:2002:72) (attiecas uz aizliegto vienošanos, sauktu “Siltumizolācijas caurules”), gan arī lietā *Tokai Carbon* u.c./Komisija (EU:T:2005:220) (attiecas uz aizliegto vienošanos, sauktu “Speciālais grafits”) ir kopīgas iezīmes, proti, i) prasītājs bijis vertikāli integrēts, ii) Komisija ņēmusi vērā iekšējo pārdošanu un iii) prasītājs uzskatījis, ka šī iekšējā pārdošana ir jāizslēdz.

30. Kāda bija Vispārējās tiesas vai Tiesas atbilde katrā no šīm lietām?

31. Lietā *Europa Carton*/Komisija, EU:T:1998:89, Vispārējā tiesa nosprieda, ka sabiedrības iekšējo piegāžu apjoma ņemšana vērā, lai noteiktu naudas soda apmēru, nav aizliegta ne ar vienu tekstuālu norādi. Šajā lietā pieeja balstījās uz aizliegtās vienošanās ieguvumu pārbaudi. Tomēr prasītāja attiecībā uz savu iekšējo pārdošanu nebija piemērojusi cenu, kura tika izmantota, pamatojoties uz aizliegto vienošanos (123. un 128. punkts).

32. Sprieduma lietā *KNP BT*/Komisija, EU:C:2000:625, 62. punktā Tiesa¹³ atsaucās uz Vispārējās tiesas sprieduma 128. punktu un piekrita tam, ka “*Europa Carton* kartona iekšējo piegāžu apjoma neņemšana vērā katrā ziņā nozīmētu, ka vertikāli integrētām sabiedrībām bez pamatojuma tiktu piešķirta priekšrocība. Šādā situācijā peļņa, kas gūta no aizliegtās vienošanās, netiktu ņemta vērā un attiecīgais uzņēmums izvairītos no soda, kas ir samērīgs ar tā nozīmi to produktu tirgū, uz kuriem attiecas pārkāpums”.

33. Lietā *KNP BT*/Komisija, EU:T:1998:91, Vispārējā tiesa konstatēja, ka “prasītāja nav sniegusi nevienu pierādījumu, kas var apliecināt”, ka Komisijai iekšējā pārdošana neesot bijusi jāņem vērā (112. punkts).

34. Visbeidzot, spriedumā lietā *Lögstör Rör*/Komisija, EU:T:2002:72, (360. punktā) un spriedumā lietā *Tokai Carbon* u.c./Komisija, EU:T:2005:220, (260. punktā) Vispārējā tiesa ir atsaukusies uz spriedumiem lietās *KNP BT*/Komisija, EU:C:2000:625, un *Europa Carton*/Komisija, EU:T:1998:89.

ii) Komisijas pamatnostādnes

35. Kā Tiesa to ir atgādinājusi savā spriedumā lietā *KME Germany* u.c./Komisija¹⁴ – šajā gadījumā saistībā ar 2006. gada pamatnostādnēm –, “pārskatāmības nodrošināšanai Komisija pieņēma pamatnostādnes, kurās tā ir norādījusi, kā tā ņems vērā to vai citu pārkāpuma apstākli un sekas, kādas no minētā var izrietēt attiecībā uz naudas soda apmēru”. Turklāt Vispārējā tiesa nosprieda¹⁵, ka, “lai arī naudas soda apmēra aprēķina metode, kura ir pamatnostādnēs, protams, nav vienīgā iespējamā metode, tā nodrošina vienotu lēmumu praksi naudas soda piemērošanas jomā, kas savukārt ļauj garantēt vienlīdzīgu attieksmi pret uzņēmumiem, kuri tiek sodīti par konkurences tiesību noteikumu pārkāpumiem” (mans izcēlums).

13 — Skat. arī ģenerāladvokāta Ž. Mišo [*J. Mischo*] secinājumus šajā lietā (EU:C:2000:258), kurus ir ņēmusi vērā Tiesa.

14 — C-389/10 P, EU:C:2011:816, 126. punkts.

15 — Spriedums *Groupe Danone*/Komisija (T-38/02, EU:T:2005:367, 523. punkts).

36. Problēma par iekšējās pārdošanas iekļaušanu vai neiekļaušanu apgrozījumā, kurš veido pamatu naudas soda aprēķināšanai (un par iespējamo diskrimināciju starp uzņēmumiem atkarībā no tā, vai tie ir vai nav vertikāli integrēti uzņēmumi), kas ir parādījusies izskatāmajā lietā, noteikti ir saistīta ar to, ka Komisija svārstīgi piemēro savas 2006. gada pamatnostādnes un it sevišķi jēdzienu “pārdošanas apjoms” savā politikā saistībā ar naudas sodu noteikšanu¹⁶ (kas svārstās starp iekšējās pārdošanas izslēgšanu un iekļaušanu minētajā jēdzienā un tādējādi rada risku kļūt apšaubāmai).

37. Tā ir svārstīga, jo, pretēji lietām, kuras es minēšu turpmāk, Komisija uzsver, ka bez šīs lietas pastāv daudzas citas lietas, kurās Komisija nav ņēmusi vērā iekšējo pārdošanu, aprēķinot naudas sodus¹⁷. Taču, izņemot faktu, ka šajos lēmumos ir norādīts, ka iekšējā pārdošana nav tikusi iekļauta vertikāli integrēto ražotāju pārdošanas apjomā¹⁸, tie visi ir pieņemti vēlāk nekā apstrīdētais lēmums. Citiem vārdiem sakot, līdz apstrīdētajam lēmumam, kurā bez pamatojuma (pat nesniedzot norādi¹⁹) Komisija radikāli mainīja savu pieeju, Komisijas prakse vienmēr ir bijusi iekļaut iekšējo pārdošanu apgrozījumā, kas tiek izmantots naudas soda noteikšanā.

38. Tomēr judikatūrā²⁰ ir noteikta vienota pamatnostādņu interpretācija, izņemot, ja Komisija konkrētajā gadījumā sniedz visus iemeslus, kuri pamato, ka tā no tām atkāpjas. Turklāt pirms “inovācijas” saistībā ar apstrīdēto lēmumu Komisijas prakse tiešām bija atbilstoša judikatūrai, kā arī pamatnostādņēm.

39. Savā lēmumā lietā “Starptautiskie pārceļšanās pakalpojumi”²¹ Komisija uzsver, “pirmkārt, ka jēdziena “pārceļšanās iesaistīto preču vai pakalpojumu [...]” izmantošana jēdziena “ietekmētās preces un pakalpojumi” vietā norāda, ka šajā [...] pamatnostādņu punktā nav veikta atsauce uz to preču vai pakalpojumu pārdošanu, par kuriem pastāv tiešs pierādījums, ka pārceļšanos tos ietekmējis. Šāda minētā punkta interpretācija turklāt nosaka Komisijai, ka, lai aizliegtu vienošanos lietās noteiktu naudas soda pamatsummu, tai būtu pienākums katru reizi noteikt, kādu individuālās pārdošanas apjomu ir ietekmējusi aizliegtā vienošanās, lai gan saskaņā ar judikatūru [EKL] 81. panta piemērošanas nolūkā nav prasīta nolīguma konkrētās ietekmes ņemšana vērā, tiklīdz ir konstatēts, ka tā mērķis ir traucēt, ierobežot vai izkropļot konkurenci kopējā tirgū”.

40. Tālāk minētajā lēmumā ir norādīts, ka, “otrkārt, Komisija uzskata, ka termins “iesaistīto”, kas ietverts [...] pamatnostādņu 13. punktā, attiecas nevis uz terminu “pārdošanas”, bet drīzāk uz tajā pašā punktā ietvertajiem terminiem “preču un pakalpojumu”. Citiem vārdiem sakot, šis punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, tiklīdz Komisija ir konstatējusi, kādas ir pārceļšanās tieši vai netieši iesaistītās preces vai pakalpojumi, visu šo preču vai pakalpojumu pārdošanas apjoms tiek ņemts vērā, lai noteiktu naudas soda pamatsummu”.

16 — Šajā kontekstā skat., piemēram, iepriekš minēto doktrīnu *The 2006 Guidelines on Fines: Reflections on the Commission's Practice*, saskaņā ar kuru lēmums “Automašīnu stikls” “does not deviate from the 2006 Guidelines, but rather applies the concept of sales indirectly or directly related to the infringement to the case at hand”. Faktiski “much depends on whether the concept of sales ‘relating’ to the infringement is narrowly or broadly construed” (Kerse, C. S., un Khan, N., *EU Antitrust Procedure*, sestais izdevums, Sweet & Maxwell, Londona, 2012, 417. lpp.). Turklāt attiecībā uz 2006. gada pamatnostādņēm un pārdošanas apjoma jēdzienu “[t]he adoption of this new calculation method has somewhat reduced the margin of discretion of the Commission which, in every case, has to take a reasoned position on the sales included in the calculation of the fines. The identification of the goods and services to which the infringement indirectly or directly relates when setting the fine is expected to be a bone of contention in many cases. In several decisions already adopted under the [2006] Fining Guidelines, the determination of the value of the undertaking's sales of goods or services related to the infringement was highly debated [...]. [It follows from the Commission's practice] that, in order to determine the basic amount of the fine in cartel cases, the Commission need not provide proof of each occasion on which individual sales were affected by the cartel activities” (Van Bael & Bellis, *Competition Law of the European Community*, izd. Kluwer Law, 5. izdevums, 1100. lpp.).

17 — Tā norāda uz savu 2009. gada 7. oktobra Lēmumu C(2009) 7601, galīgā redakcija, lietā COMP/39.129 – Jaudas transformatori, un 2011. gada 19. oktobra Lēmumu C(2011) 7436, galīgā redakcija, lietā COMP/39.605 – CRT stikls.

18 — Tas pats par sevi ir kritizējams, ņemot vērā tālāk (šo secinājumu 62.–64. punktā) minēto judikatūru.

19 — Šajā ziņā skat. arī šo secinājumu 70. punktu.

20 — Skat. tālāk (šo secinājumu 62.–64. punktā) minēto judikatūru.

21 — Komisijas 2008. gada 11. marta Lēmuma C(2008) 926, galīgā redakcija (Lieta COMP/38543 – Starptautiskie pārceļšanās pakalpojumi), 532. un 533. apsvērumus.

41. Tādā pašā veidā 2006. gada pamatnostādnes tiek interpretētas doktrīnā. Kā to norāda *D. Geradin*²², “praktiski tas nozīmē, ka Komisijai nav jāpierāda, kā pārkāpums ir ietekmējis katru individuālo pārdošanu, tiklīdz ir noteikts, ka pārkāpums ir ietekmējis preču vai pakalpojumu kategoriju kopumā. Iemesls ir tāds, ka jēdziens “pārkāpumā iesaistīto [..]” attiecas uz “precēm vai pakalpojumiem”, nevis uz “pārdošanu””.

42. Šajā aizliegtās vienošanās gadījumā, kas saukta “Starptautiskie pārceļšanās pakalpojumi”, pārkāpjošā prakse, par kuru vienojās aizliegtās vienošanās dalībnieki, netika piemērota attiecībā uz visiem līgumiem, kas bija noslēgti konkrētajā tirgū.

43. Saistībā ar prasību, kas celta par šo lēmumu²³, Vispārējā tiesa noraidīja argumentu, ka, lai aprēķinātu atbilstošo *Team Relocations* pārdošanas apjomu 2006. gada pamatnostādņu 13. punkta izpratnē, vērā jāņem vienīgi pārceļšanos radītais pārdošanas apjoms, ko reāli ietekmējusi pārkāpjošā prakse, nevis kopējais *Team Relocations* apgrozījums Beļģijas starptautisko pārceļšanās pakalpojumu tirgū.

44. Tā “2006. gada pamatnostādņu 13. [punkta] formulējumā ir atsauce uz “pārkāpumā tieši vai netieši iesaistīto [..] pārdošanas apjomu”, nevis uz “pārkāpuma ietekmēto pārdošanas apjomu”. Tādējādi 13. [punkta] formulējums attiecas uz pārdošanas apjomu konkrētajā tirgū. Tas turklāt ļoti skaidri izriet no 2006. gada pamatnostādņu 6. [punkta] vācu valodas redakcijas, kurā ir runāts par “Umsatz auf den vom Verstoß betroffenen Märkten” (pārdošanas apjoms tirgos, uz kuriem attiecas pārkāpums). *A fortiori* 2006. gada pamatnostādņu 13. [punkts] neattiecas vienīgi uz gadījumiem, kuros Komisijai ir dokumentāri pierādījumi par pārkāpumu” (šī sprieduma 63. punkts).

45. Saskaņā ar šī paša sprieduma 64. punktu “šo interpretāciju apstiprina [Savienības konkurences] tiesību normu mērķis. *Team Relocations* piedāvātā interpretācija nozīmētu, ka, lai noteiktu aizliegtu vienošanos lietās uzliekamā naudas soda pamatsummu, Komisijai būtu pienākums katrā gadījumā noteikt, kāds ir individuālais pārdošanas apjoms, ko ietekmējusi aizliegtā vienošanās. Šādu pienākumu Savienības tiesas nekad nav uzlikušas, un nekas neliecina par to, ka Komisijai būtu bijis nodoms 2006. gada pamatnostādnes paredzēt sev šādu pienākumu”.

46. Turklāt “aizliegtu vienošanos lietās, kas pēc sava rakstura ir slepenas, ir neizbēgami, ka daži no dokumentiem, kuri liecina par katras pret konkurenci vērstās prakses izpaušmēm, netiks atklāti [..]” (65. punkts).

47. Visbeidzot, saskaņā ar minētā sprieduma 66. punktu “no pastāvīgās judikatūras izriet, ka apgrozījuma daļa, kas rodas no pārkāpumā iesaistītām precēm, sniedz pareizu norādi par pārkāpuma plašumu konkrētajā tirgū [24]. It īpaši preču, uz kurām attiecas īstenotā ierobežojošā prakse, realizētais apgrozījums ir objektīvs elements, ar kuru var precīzi noteikt, cik šāda prakse ir kaitīga normālai konkurencei [25]. Šis princips ir pārņemts 2006. gada pamatnostādnes”.

22 — *The EU Competition Law Fining System: A Reassessment* (TILEC Discussion Paper, 2011-052), Tilburga: TILEC (brīvs tulkojums).

23 — Spriedums *Team Relocations* u.c./Komisija (T-204/08 un T-212/08, EU:T:2011:286, 60.–68. punkts).

24 — Spriedums *Musique Diffusion française* u.c./Komisija (no 100/80 līdz 103/80, EU:C:1983:158, 121. punkts).

25 — Spriedums *British Steel*/Komisija (T-151/94, EU:T:1999:52, 643. punkts) un spriedums *Saint-Gobain Gyproc Belgium*/Komisija (T-50/03, EU:T:2008:252, 84. punkts). Vispārējā tiesa noraidīja arī *Team Relocations* “pakārtoto” argumentu par to, ka atbilstošajā pārdošanas apjomā nebija jāiekļauj apgrozījums, kas panākts saistībā ar privātpersonu pārceļšanos, proti, tiem pārceļšanās gadījumiem, kurus neapmaksā trešā persona, jo attiecībā uz šiem pārceļšanās gadījumiem pārkāpjošā prakse netika piemērota.

48. Šis spriedums ir apstiprināts ar Tiesas spriedumu²⁶, kura 76. punktā skaidri norādīts, ka jēdziens “pārdošanas apjoms” neaprobežojas tikai “ar apgrozījumu, kas panākts vienīgi ar pārdošanas apjomu, par kuru ir konstatēts, ka to reāli ietekmējusi [aizliegtā vienošanās]”²⁷. Tiesa uzskata (77. punkts), ka šāds ierobežojums “turklāt mākslīgi samazinātu konkrētā uzņēmuma izdarītā pārkāpuma ekonomisko nozīmīgumu, jo tas vien, ka ir ticis atrasts ierobežots skaits tiešu pierādījumu par [aizliegtās vienošanās] reāli ietekmēto pārdošanas apjomu, izraisītu, ka galu galā tiek uzlikts naudas sods bez reālas saiknes ar attiecīgās aizliegtās vienošanās piemērošanas jomu. Šāds atbalsts slepenībai arī apdraudētu EKL 81. panta pārkāpumu efektīvas izmeklēšanas un sodīšanas mērķi un līdz ar to nevar tikt atzīts”. Tādējādi (saskaņā ar sprieduma 78. punktu) “Vispārējā tiesa [...] pārsūdzētā sprieduma 62. punktā pamatoti nosprieda, ka “no [2006. gada pamatnostādņu 13. punkta] neizriet, ka, aprēķinot atbilstošo pārdošanas apjomu, vērā var tikt ņemts vienīgi to pārceļšanos pārdošanas apjoms, kuras reāli ietekmējusi pārkāpjošā prakse”. Šajā ziņā, nepieļaujot kļūdu tiesību piemērošanā, tātad tā varēja balstīties uz šī sprieduma 64. punktā norādīto Savienības konkurences tiesību normu mērķi, minētā sprieduma 65. punktā norādīto nepieciešamību ņemt vērā aizliegtu vienošanos slepeno raksturu, kurš šajā lietā padarot par “faktiski neiespējamu atrast dokumentus par katru no skartajiem pārvaldījumiem”, un tā paša sprieduma 66. punktā norādīto judikatūru, kas izriet no iepriekš minētā sprieduma apvienotajās lietās *Musique Diffusion française* u.c./Komisija”²⁸.

49. Sprieduma lietā *SGL Carbon*/Komisija (C-564/08 P, EU:C:2009:703) par Lēmumu 2004/420/EK²⁹ 28. punktā Tiesa norāda, ka “turklāt no apstrīdētā lēmuma [...] izriet, ka attiecīgie uzņēmumi bija iesnieguši Komisijai atšķirīgu apgrozījuma apmēru un tirgus daļu procentuālo vērtību, iekļaujot pašpatēriņu”.

50. Šī sprieduma 29. punktā tā norāda, ka, “ņemot vērā visus šos apstākļus, Komisija apstrīdētā lēmuma 291.–295. punktā ir paskaidrojusi pašpatēriņa iekļaušanu veiktajos aprēķinos. Tādējādi minētā lēmuma 292. punktā tā ir izklāstījusi, ka pašpatēriņa apjoma ņemšana vērā apgrozījuma un tirgus daļu aprēķinā ir būtiska, jo šī apjoma neņemšana vērā katrā ziņā nozīmētu, ka vertikāli integrētiem uzņēmumiem bez pamatojuma tiktu piešķirta priekšrocība. Neņemot vērā minēto apjomu, šāda uzņēmuma no aizliegtās vienošanās gūtā reālā peļņa netiktu ņemta vērā un tādējādi šis uzņēmums izvairītos no soda, kas ir samērīgs ar tā nozīmi to produktu tirgū, uz kuriem attiecas pārkāpums”.

51. Minētā sprieduma 30. punktā šajā ziņā ir atgādināts, ka “pašpatēriņa ņemšanas vērā atbilstība tādā apgrozījuma un tirgus daļu izvērtēšanas kontekstā, kādu konkrētajā gadījumā Tiesa ir atzinusi sava iepriekš minētā sprieduma lietā [*KNP BT*/Komisija, EU:C:2000:625, 62. punktā], no kura izriet, ka tas, ka netiek ņemts vērā iekšējo piegāžu apjoms, katrā ziņā nozīmētu, ka vertikāli integrētām sabiedrībām bez pamatojuma tiktu piešķirta priekšrocība attiecībā uz šādu uzņēmumu no aizliegtās vienošanās gūtās peļņas novērtējumu”.

52. No tā izriet, ka Komisija iekļāva iekšējo pārdošanu, nepierādot, ka attiecībā uz visu pārdošanas apjomu tika gūts labums no pārkāpuma.

26 — Spriedums *Team Relocations* u.c./Komisija (C-444/11 P, EU:C:2013:464).

27 — 76. punkta pilns teksts: “No tā izriet, ka [...] pamatnostādņu 13. punkta mērķis ir izmantot par sākumpunktu, lai aprēķinātu uzņēmumam uzlikto naudas sodu, apmēru, kas atspoguļo pārkāpuma ekonomisko ietekmi un šī uzņēmuma nozīmi pārkāpumā. Līdz ar to, lai arī [...] pamatnostādņu 13. punktā paredzēto pārdošanas apjoma jēdzienu, protams, nevar piemērot tādējādi, lai tas ietvertu attiecīgā uzņēmuma pārdošanas apjomu, kas neietilpst pārmestās aizliegtās vienošanās piemērošanas jomā, tas tomēr apdraudētu ar šo tiesību normu sasniedzamo mērķi, ja šis jēdziens tiktu uzskatīts par tādu, kurš attiecas vienīgi uz apgrozījumu, kas panākts tikai ar pārdošanu, par kuru ir konstatēts, ka to ir reāli ietekmējusi aizliegtā vienošanās”.

28 — Skat. arī minētā Tiesas sprieduma 85.–87. punktu.

29 — Komisijas 2003. gada 3. decembra Lēmums par [EKL] 81. panta un EEZ līguma 53. panta piemērošanas procedūru (Lieta C.38.359 - Oglekļa un grafīta izstrādājumi, kas izmantojami elektriskās un mehāniskās ierīcēs) (OV 2004, L 125, 45. lpp.).

53. Cits šādas Komisijas prakses piemērs ir 2010. gada 8. decembra lēmums lietā *Liquid Crystal Displays*³⁰ (turpmāk tekstā – “LCD”), kurā ir atgādināts, ka iekšējās pārdošanas ņemšana vērā, aprēķinot “ietekmēto pārdošanas apjomu”, saskaņā ar 2006. gada pamatnostādņēm bija vajadzīga, lai nodrošinātu, ka “tiek novērsta jebkāda diskriminācija starp vertikāli integrētām sabiedrībām un sabiedrībām, kas nav vertikāli integrētas”³¹. Komisija uzskatīja, ka aizliegtās vienošanās dalībniekiem, kas bija vertikāli integrēti uzņēmumi, nebūtu jāsaņem labvēlīgāka attieksme par to, kāda tiek piemērota attiecībā pret pārējiem dalībniekiem.

54. Saistībā ar prasību, kas celta par šo lēmumu, Vispārējā tiesa³² *inter alia* noraidīja pirmo pamatu, kas attiecās uz to, ka Komisija esot kļūdaini iekļāvusi prasītāju pārdošanas apjomu naudas soda aprēķinā. Vispārējā tiesa uzskata, ka no 2006. gada pamatnostādņu 13. punkta neizriet, ka, lai aprēķinātu atbilstošo pārdošanas apjomu naudas soda noteikšanai, var tikt ņemts vērā vienīgi to darījumu pārdošanas apjoms, kurus reāli ietekmējusi pārkāpjošā prakse³³ (65. punkts). Šī noteikuma formulējums attiecas uz pārdošanas apjomu konkrētajā tirgū, proti, pārkāpuma skartajā tirgū. *A fortiori* minētais punkts neattiecas vienīgi uz gadījumiem, kuros Komisijai ir dokumentāri pierādījumi par pārkāpumu (66. punkts).

55. Vispārējā tiesa turpina, norādot, ka “šo interpretāciju apstiprina Savienības konkurences tiesību normu mērķis. Prasītāju piedāvātā interpretācija nozīmētu, ka, lai noteiktu aizliegtu vienošanos lietās uzliekamā naudas soda pamatsummu, Komisijai būtu pienākums katrā gadījumā noteikt, kāds ir individuālais pārdošanas apjoms, ko ietekmējusi aizliegtā vienošanās. Šādu pienākumu Savienības tiesas nekad nav uzlikušas, un nekas neliecina par to, ka Komisijai būtu bijis nodoms 2006. gada pamatnostādņēs paredzēt sev šādu pienākumu” (67. punkts). “Ja produkts, uz kuru attiecas aizliegta vienošanās, tiek pārdots iekšējā tirgū, konkurence tajā tiek izkropļota, un tas Komisijai ir jāņem vērā tā naudas soda apmēra noteikšanā, kuru tā uzliek uzņēmumam, kurš gūst labumu no šīs pārdošanas. Šajā ziņā ir jāuzsver, ka EKL 81. pants ir paredzēts, lai aizsargātu ne vien konkurentu vai patērētāju intereses, bet arī tirgus struktūru un līdz ar to konkurenci pašu par sevi”³⁴ (70. punkts). Tādējādi “nav nozīmes tam, vai *LGE* un *Philips* patiešām maksāja paaugstinātas cenas aizliegtās vienošanās dēļ un vai tās pārnesa šo iespējamo palielināšanu uz to gala preču cenu, kurās iekļauti ar karteli aptvertie LCD un kuras tās pārdeva Eiropas patērētājam” (71. punkts).

30 — Komisijas Lēmums C(2010) 8761, galīgā redakcija, lietā COMP/39.309, 382. apsvēruma: “Though both Direct EEA Sales and Direct EEA Sales Through Transformed Products lead to the inclusion of – respectively – sales to related companies and intra-group sales for some of the parties, focusing on the first EEA sale of the product concerned by the infringement – whether transformed or not – to a company that is not part of the supplier undertaking ensures that no discrimination is made between vertically integrated companies and non-vertically integrated companies”; 383. apsvēruma: “As concerns Direct EEA Sales Through Transformed Products, the consumer harm inflicted by the cartel arrangements is clearly represented by the value of panels delivered within the transformed products to the final consumer in the EEA”; un, visbeidzot, 394. apsvēruma: “in general, as explained in recital 238 with reference to the Cartonboard case, it can be reasonably assumed that an implemented cartel had effects on direct sales through transformed products”. Minētajā 238. apsvērumā ir noteikts šādi: “As confirmed by the General Court in [Europa Carton/Commission], even if the higher price resulting from a cartel is not always or not in its entirety passed on to intra-group customers, the competitive advantage deriving from this positive discrimination does foreseeably influence competition on the market [...] Intra-group sales of LCD panels – in as far as they ended up into transformed products sold in the EEA – are therefore to be taken into account, just like intra-cartel sales in the EE”.

31 — (Brīvs tulkojums). Šajā ziņā var tikt norādīts, ka Komisijas 2008. gada 25. jūnija Lēmumā C(2008) 3043 par procedūru saskaņā ar [EKL] 81. pantu un EEZ līguma 53. pantu (Lieta COMP/39.180 – Alumīnija fluorīds) (saistībā ar šo lēmumu tika pasludināts spriedums *ICF* /Komisija, T-406/08, EU:T:2013:322, un turpinājumā ierosināta lieta C-467/13 P, kas pašlaik tiek izskatīta) Komisija uzskatīja, ka jautājumam, vai iekšējā pārdošana bija jāņem vērā, lai aprēķinātu pārdošanas apjomu un galīgo naudas soda apmēru, nebija nozīmes.

32 — Spriedums *LG Display* un *LG Display Taiwan*/Komisija (T-128/11, EU:T:2014:88, 60. un nākamie punkti). Skat. arī spriedumu *InnoLux* /Komisija (T-91/11, EU:T:2014:92).

33 — Šajā ziņā skat. spriedumu *Putters International*/Komisija (T-211/08, EU:T:2011:289, 58. punkts).

34 — Spriedums *T-Mobile Netherlands* u.c. (C-8/08, EU:C:2009:343, 38. punkts) un spriedums *GlaxoSmithKline Services* u.c./Komisija u.c. (C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P un C-519/06 P, EU:C:2009:610, 63. punkts).

56. Vispārējā tiesa tikai pakārtoti konstatē, ka arī “no lietas materiāliem izriet, ka uz ar karteli aptverto LCD pārdošanas apjomu klientiem, kas saistīti ar aizliegtās vienošanās dalībniekiem, attiecās apsprendes aizliegtās vienošanās ietvaros” (73.–89. punkts). Turklāt Vispārējā tiesa atzīst, ka pastāv nevis jautājums, vai attiecīgais pārdošanas apjoms tika veikts par cenām, kuras ietekmējusi aizliegtā vienošanās, kas ir noteicošā, bet gan fakts, ka šis pārdošanas apjoms tika realizēts tirgū, kuru ietekmējusi tās aizliegtās vienošanās esamība, kurā piedalījās prasītājas (97. punkts).

57. Lēmumā, kas attiecās uz aizliegto vienošanos, sauktu “Vannas istabu aprīkojums [un armatūra]”³⁵, tika izvirzīts arguments, ka aizliegtā vienošanās neattiecas uz dažām konkrētām precēm un tās bija jāizslēdz no pārdošanas apjoma. Komisija noraidīja šo apgalvojumu – pat pieņemot, ka īpašo cenu saraksts (“special price list”) tieši vai netieši nekad nav ticis apspriests diskusijās saistībā ar cenām aizliegtās vienošanās dalībnieku sanāksmēs, pārdošanu, kas saistīta ar šo sarakstu, esot ietekmējis pārkāpums, jo šis “īpašās” cenas, ļoti iespējams, bija noteiktas, atsaucoties uz “standarta” cenām”³⁶.

58. Saistībā ar prasību, kas celta par minēto lēmumu (T-373/10, T-374/10, T-382/10 un T-402/10³⁷), Vispārējā tiesa piekto pamatu, kurš saistīts ar pārkāpuma neietekmētā pārdošanas apjoma iekļaušanu naudas soda apmēra aprēķinā, noraidīja kā nepamatotu. Tā uzskatīja, ka “atbilstoši 2006. gada pamatnostādņu 13. [punktam] Komisija ir ņēmusi vērā preču pārdošanu vairumtirgotājiem kopumā, jo visu minēto pārdošanas apjomu tieši vai netieši bija ietekmējis attiecīgais pārkāpums. Prasītāju izvirzītais arguments, ka Komisijai nav piešķirta plaša rīcības brīvība attiecībā uz vērā ņemamā apgrozījuma izvērtēšanu, ir jānoraida, jo šajā ziņā Komisija nav pieļāvusi nevienu kļūdu vērtējumā”.

59. Vēl ir interesanti norādīt, ko Vispārējā tiesa ir nospriedusi saistībā ar aizliegto vienošanos, sauktu “Rūpnieciskās vara caurules”, lietā T-127/04³⁸, kurā taisītais spriedums tika apstiprināts ar Tiesas spriedumu lietā C-272/09 P³⁹. Vispārējā tiesa pārbaudīja, vai, novērtējot ietekmētā tirgus apmēru, Komisija bija kļūdaini ņēmusi vērā vara cenu. Prasītājas šajā sakarā uzskatīja, pirmkārt, ka vara cena ir ārpus industriālo cauruļu ražotāju kontroles, jo to nosakot atbilstoši LME⁴⁰, un, otrkārt, ka industriālo cauruļu pircēji paši nolemjot, par kādu summu metālu pirkt. Tāpat prasītājas uzsvēra, ka metāla cenu izmaiņas nekādi neietekmē to peļņu. Vispārējā tiesa uzskatīja, ka “tomēr ir jākonstatē, ka neviens vērā ņemams iemesls neliek apgrozījumu konkrētajā tirgū aprēķināt, izslēdzot noteiktas ražošanas izmaksas. Kā pamatoti ir norādījusi Komisija, visās ražošanas nozarēs pastāv gala precē iekļautās izmaksas, kuras ražotājs nevar kontrolēt, bet kuras tomēr ir tā darbības kopuma būtisks elements un kuras tātad, nosakot naudas soda sākumsummu, no tā apgrozījuma nevar izslēgt [41]. Tas, ka vara cena ir rūpniecisko cauruļu galīgās cenas būtiska daļa vai ka vara cenu svārstību risks ir daudz augstāks nekā citu izejvielu gadījumā, šo secinājumu neietekmē”. Es piebildīšu, ka, pat ja šajā lietā naudas sods tika uzlikts saskaņā ar 1998. gada pamatnostādņēm, Vispārējās tiesas pieeja joprojām ir atbilstoša, ņemot vērā 2006. gada pamatnostādnes, jo naudas soda apmērs ir balstīts uz konkrētā tirgus kopējo vērtību.

35 — Komisijas 2010. gada 23. jūnija Lēmums C(2010) 4185, galīgā redakcija, par procedūru saskaņā ar [EKL 81. pantu] un EEZ līguma 53. pantu (Lieta COMP/39.092 – Vannas istabu aprīkojums [un armatūra]).

36 — Skat. saistībā ar šo problēmu arī Kerse, C. S., un Khan, N., 412.–419. lpp.

37 — Spriedums *Villeroy & Boch Austria* u.c./Komisija (EU:T:2013:455, 335. un nākamie punkti); piemēram, 342. punkts: “ir jākonstatē, ka tās [prasītājas] nav pierādījušas, ka pārdošanas cenu vairumtirgotājiem saskaņošana saskaņā ar minētajiem bruto cenrāžiem nekādi nav ietekmējusi citu cenrāžu noteikšanu. Kā norāda Komisija savos rakstveida apsvērumos, lai arī prasītājas nav izvirzījušas pretēju argumentu vai pierādījumu, bruto cenrāži, kuri tika piemēroti preču pārdošanai vairumtirgotājiem un uz kuriem attiecās saskaņošana, bija tādi, kas var kalpot par atsauci vannas istabu aprīkojuma ražotājiem, ja šie pēdējie minētie pārdod tās savas preces vairumtirgotājiem, kuras nebija paredzētas izplatīšanas tiklam trijos posmos”. Skat. arī spriedumu *Keramag Keramische Werke* u.c./Komisija (T-379/10 un T-381/10, EU:T:2013:457), spriedumu *Rubinetteria Cical*/Komisija (T-368/10, EU:T:2013:460) (“Vannas istabu aprīkojums un [armatūra]”), kā arī spriedumu *Parker ITR un Parker-Hannifin*/Komisija (T-146/09, EU:T:2013:258) (“Jūras cauruļvadi”).

38 — Spriedums *KME Germany* u.c./Komisija (EU:T:2009:142, 89.–91. punkts).

39 — Spriedums *KME Germany* u.c./Komisija (EU:C:2011:810).

40 — *The London Metal Exchange* (Londonas Metālu birža).

41 — Vispārējā tiesa šeit atsaucas uz savu spriedumu *Cimenteries CBR* u.c./Komisija (T-25/95, T-26/95, no T-30/95 līdz T-32/95, no T-34/95 līdz T-39/95, no T-42/95 līdz T-46/95, T-48/95, no T-50/95 līdz T-65/95, no T-68/95 līdz T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 un T-104/95, EU:T:2000:77, 5030. un 5031. punkts).

60. Visbeidzot, lēmumā lietā COMP/39.125 “Automašīnu stikls”⁴² Komisija naudas soda aprēķināšanai kā atbilstošo pārdošanas apjomu izmantoja vienīgi to automašīnu ražotājiem paredzēto stikla piegādātāju pārdošanas apjomu, par kuru pastāvēja tieši pierādījumi par aizliegto vienošanos. *Team Relocations* arī bija norādījusi šo punktu spriedumā *Team Relocations* u.c./Komisija, EU:T:2011:286. Tomēr Vispārējā tiesa norādīja, ka lēmuma “Automašīnu stikls” 663. apsvērumā Komisija balstījās uz principu, ka tas, ka nav pieejami konkrēti pierādījumi par katru no diskusijām, kuras attiecās uz “automašīnu rēķiniem”, neierobežo pārdošanas apjoma noteikšanu ar vienīgi tiem rēķiniem, par kuriem ir pieejami tieši pierādījumi, jo koluzīvās darbības pēc sava rakstura ir slepenas vienošanās un vairumā gadījumu, ja ne vienmēr, pierādījumi būs nepilnīgi⁴³. Lai gan Komisija minētā lēmuma 664.–667. apsvērumā šo principu atspoguļoja niansēti, Vispārējā tiesa konstatēja, ka tā to darīja vienīgi attiecībā uz diviem izņēmuma laikposmiem pārkāpuma laika sākumā un beigās, jo tā pieņēma, ka šajos laikposmos automašīnu stikla piegādātāji savu piedāvājumu grozīja vienīgi attiecībā uz lielas vērtības [pasūtījumu] izvēli. Tādējādi Vispārējā tiesa uzskatīja, ka Komisijas minētajā lēmumā izmantotā pieeja nav pretrunā lēmumā “Starptautiskie pārceļšanās pakalpojumi” piemērotajai pieejai.

61. Vai tādējādi Komisijai varēja būt pamatoti iemesli, lai izskatāmajā lietā atkāptos no savām pamatnostādnēm?

62. Ir jāatgādina, ka Tiesa, “izlemjot jautājumu par pārvaldes iestādes veiktiem iekšējās kārtības pasākumiem, jau iepriekš ir atzinusi⁴⁴, ka pat tad, ja tos nevar kvalificēt kā tiesību normas, kas pārvaldes iestādei jebkurā gadījumā ir jāievēro, tie tomēr paredz uzvedības normu, kurā norādīta prakse, kas jāievēro un no kuras katrā atsevišķā gadījumā pārvaldes iestāde nevar atkāpties, nenorādot iemeslus, kuri būtu saderīgi ar vienlīdzīgas attieksmes principu. Līdz ar to šādi pasākumi ir vispārēja rakstura pasākumi, uz kuru prettiesiskumu ierēdņi un darbinieki var atsaukties, lai pamatotu prasību, kas celta pret atsevišķiem lēmumiem, kuri pieņemti, pamatojoties uz šiem pasākumiem”.

63. Tiesa piebilda, ka “šāda judikatūra vēl jo vairāk attiecas uz uzvedības normām, ar kurām paredzēts panākt ārēju iedarbību, kā tas ir pamatnostādņu gadījumā, kas piemērojamas saimnieciskās darbības subjektiem”. Turklāt, “pieņemot šādas uzvedības normas un pēc to publicēšanas paziņojot, ka turpmāk šīs normas tiks piemērotas gadījumos, uz kuriem tās attiecas, attiecīgā iestāde pati ierobežo savas [novērtējuma] brīvības izmantošanu un nevar atkāpties no šīm normām, lai attiecīgā gadījumā netiktu sodīta par vispārējo tiesību principu, tādu kā vienlīdzīgas attieksmes princips vai tiesiskās paļāvības aizsardzības princips, pārkāpumu. Tādējādi nevar noliegt, ka, ievērojot zināmus nosacījumus un ņemot vērā šo normu saturu, šādām vispārpiemērojamām uzvedības normām var būt tiesiskas sekas”⁴⁵.

42 — Komisijas 2008. gada 12. novembra Lēmums C(2008) 6815, galīgā redakcija, kura kopsavilkums publicēts 2009. gada 25. jūlija *Oficiālajā Vēstnesī* (OV C 173, 13. lpp.).

43 — 663. apsvērumā: “the fact that specific evidence is not available for each and every discussion that took place on the respective car accounts within the overall arrangements does not limit the determination of the relevant value of sales to only those accounts for which such specific evidence is available”.

44 — Skat. spriedumu *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, EU:C:2005:408 (209. punkts un tajā minētā judikatūra). Skat. arī spriedumu *Fuji Electric* /Komisija (T-132/07, EU:T:2011:344, 235. punkts) un (attiecībā uz 2006. gada pamatnostādnēm) spriedumu *Denki Kagaku Kogyo* un *Denka Chemicals*/Komisija (T-83/08, EU:T:2012:48, 107. punkts).

45 — Turpat, attiecīgi 210. un 211. punkts.

64. Turklāt, kā Vispārējā tiesa jau iepriekš ir apstiprinājusi⁴⁶, ka, “lai arī Komisijai ir [novērtējuma] brīvība, nosakot katra naudas soda apmēru, un tai nav jāpiemēro noteikta matemātiska formula [⁴⁷], tā nevar atkāpties no normām, kuras tā pati ir apņēmusies īstenot [⁴⁸]. Tā kā pamatnostādnes ir instruments, kas paredzēts, lai, ievērojot augstāka ranga tiesību normas, precizētu kritērijus, kurus Komisija ir paredzējusi piemērot, īstenojot savu [novērtējuma] brīvību naudas sodu noteikšanā, Komisijai, nosakot naudas sodu apmēru, patiešām ir jāņem vērā pamatnostādņu noteikumi, it īpaši elementi, kas tajās ir noteikti imperatīvi [⁴⁹]”.

65. Izskatāmajā lietā, nenorādot pamatojumu, Komisija ne tikai atkāpās no savām pamatnostādnēm un interpretācijas, kuru tā pati par tām bija sniegusi, bet, piemēram, salīdzinājumā ar iepriekš minēto lietu *Europa Carton/Komisija*, EU:T:1998:89, tā pat pilnībā mainīja savu argumentāciju!

66. Minētajā lietā Komisija nekad nav apgalvojusi vai pieņēmusi, ka vispārīgie cenu paaugstinājumi, par kuriem vienojās aizliegtās vienošanās dalībnieki, faktiski ir tikuši piemēroti iekšējai pārdošanai savu struktūru iekšienē. Gluži pretēji, Komisija Vispārējā tiesā norādīja, ka “prasītāja ir pārdevusi kartona kastes, kas ražotas no produktiem, uz kuriem attiecas lēmums. Tādējādi prasītāja esot izmantojusi prettiesisku konkurences priekšrocību, ņemot vērā, ka tā [nevarēja] nopietni apgalvot, ka tā ir iekļāvusi rēķinos attiecībā uz darījumiem grupas iekšienē pārmērīgas cenas, kuras tika iekļautas rēķinos saistībā ar aizliegto vienošanos. Tādējādi tā esot guvusi peļņu vienā vai citā veidā no to preču pārdošanas, uz kurām attiecas koluzīvas vienošanās. Līdz ar to nebūtu pamatoti neņemt vērā tā saukto “iekšējo” apgrozījumu. Prasītājas viedokļa pieņemšana nozīmētu integrētiem ražotājiem sniegt nepamatoti labvēlīgu attieksmi”. Turklāt būtu “neprecīzi apgalvot, ka nekāds apgrozījums netika panākts ar attiecīgajiem kartona produktiem, jo tie tika izmantoti kartona kastu ražošanai, kuras tika pārdotas tirgū” (minētā sprieduma 117. un 118. punkts).

67. Savukārt Vispārējā tiesa nosprieda, ka “prasītājas kartona kastu ražošanas rūpnīcas, proti, pati prasītāja, guva peļņu no aizliegtās vienošanās, izmantojot par izejvielu pašas saražoto kartonu. *Pretēji pārstrādātājiem konkurentiem prasītāja nav cietusi no izmaksu palielināšanas, ko izraisījuši saskaņoti cenu paaugstinājumi*” (minētā sprieduma 127. punkts; mans izcēlums).

68. Manuprāt, šī pieeja atbilst ekonomiskajai realitātei, kas ir pamatā iepriekš minētajam Tiesas spriedumam lietā *KNP BT/Komisija*, EU:C:2000:625 (62. punkts), jo, kā Tiesa būtībā tajā ir atzinusi, vertikāli integrētās sabiedrības vēlāk var gūt priekšrocības no aizliegtās vienošanās cenām, kuras tiek piemērotas pirms tam.

69. Visbeidzot, Komisija pilnībā mainīja procesu. Lai gan principā tai esot bijis jāiekļauj iekšējā pārdošana apgrozījumā, kas veido pamatu naudas soda aprēķināšanai, izņemot, ja tiek pierādīta ārkārtas vai īpašu apstākļu esamība, lai to neiekļautu, Komisija šo iekšējo pārdošanu izslēdza, pamatojot ar to, ka nav ticis pierādīts vai ka tā pati (vai *Guardian*?) nav pierādījusi, ka šī iekšējā pārdošana ir veicinājusi ar aizliegto vienošanos radīto konkurences priekšrocību.

46 — Spriedums *Daichi Pharmaceutical/Komisija* (T-26/02, EU:T:2006:75, 49. punkts).

47 — Skat., piemēram, spriedumu *Martinelli/Komisija* (T-150/89, EU:T:1995:70, 59. punkts).

48 — Pēc analogijas skat. spriedumu *Hercules Chemicals/Komisija* (T-7/89, EU:T:1991:75, 53. punkts), kurš apelācijas tiesvedībā apstiprināts ar spriedumu *Hercules Chemicals/Komisija* (C-51/92 P, EU:C:1999:357).

49 — Spriedums *JFE Engineering u.c./Komisija* (T-67/00, T-68/00, T-71/00 un T-78/00, EU:T:2004:221, 537. punkts).

70. Citiem vārdiem sakot, neraugoties uz iepriekš izklāstīto Tiesas un Vispārējās tiesas judikatūru, kā arī Komisijas lēmumpieņemšanas praksi (un pat tad, ja 2006. gada pamatnostādņu ideja tieši bija pievērsties analīzei konkrētajā tirgū), Komisija izslēdza iekšējo pārdošanu, nenorādot ne mazāko pamatojumu attiecībā uz šo izslēgšanu⁵⁰.

71. No tā izriet, ka Vispārējā tiesa, apstiprinot apstrīdēto lēmumu, ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, ciktāl šajā lēmumā iekšējā pārdošana ir izslēgta no apgrozījuma, nenorādot nekādu pamatojumu.

c) Ņemot vērā, ka tikai atsevišķi aizliegtās vienošanās dalībnieki bija vertikāli integrēti, vai to iekšējās pārdošanas izslēgšana radīja diskrimināciju attiecībā uz tiem, kuri nebija vertikāli integrēti?

72. Nekas neliedz Komisijai piemērot sodu samazinošu koeficientu, ja tā to uzskata par pamatotu, lai ievērotu samērīguma principu.

73. Tomēr Komisija, šādi rīkojoties, nedrīkst pārkāpt citus vispārējos principus, proti, šajā gadījumā vienlīdzīgas attieksmes principu, kurš nosaka, ka līdzīgas situācijas nevar tikt aplūkotas atšķirīgi un dažādas situācijas savukārt nevar tikt aplūkotas vienādi, ja vien šāda pieeja nav objektīvi pamatota⁵¹. Kad Komisija izskatāmajā lietā apgalvo, ka tās attieksme pret visām aizliegtās vienošanās dalībniecēm bija vienāda (izslēdzot iekšējo pārdošanu), tā ir aizmirsusi, ka viena no četrām aizliegtās vienošanās dalībniecēm, proti, *Guardian*, nebija vertikāli integrēta.

74. Tātad ar Komisijas veikto soda samazināšanu, izslēdzot iekšējo pārdošanu no apgrozījuma, kas veido pamatu naudas soda aprēķināšanai, "vertikāli integrētām sabiedrībām bez pamatojuma tiek sniegta priekšrocība"⁵². Tādējādi tās varētu "[izvairīties] no soda, kas ir samērīgs ar [to] nozīmi to produktu tirgū, uz kuriem attiecas pārkāpums"⁵³. Līdz ar to vertikāli integrētām sabiedrībām tiek noteikts sods, kura relatīvā vērtība neatspoguļo to spēju kroplot konkurenci un tādējādi spēju gūt labumu no šī pārkāpuma.

75. Tātad, šādi rīkojoties, tiek pieļauta diskriminācija attiecībā uz uzņēmumiem, kuri nav vertikāli integrēti, šajā gadījumā attiecībā uz *Guardian*.

76. Sniedzot tikai komentāru, no Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem izriet, ka *Guardian* ir noteikts vislielākais sods, kaut gan tā ir vismazākā sabiedrība no četriem ražotājiem EEZ teritorijā. Tās lokšņu stikla ražošanas apjoms Eiropā ir tikai 13 %, tālu aiz *Saint-Gobain* (25 %), *Pilkington* (24 %) un *Glaverbel* (20 %)⁵⁴. Kopējais apgrozījums *Guardian* grupā 2004. gadā bija EUR 3,878 miljardi, savukārt *Saint-Gobain* apgrozījums bija astoņas reizes lielāks (EUR 32,02 miljardi), *Asahi/Glaverbel* apgrozījums – gandrīz trīs reizes lielāks, bet *Pilkington* apgrozījums, pirms tās iegādes, ko vēlāk īstenoja *Nippon Sheet Glass*, bija līdzīgā apmērā *Guardian* apgrozījumam⁵⁵.

50 — Šeit var tikt norādīts, ka savādi ir tas, ka administratīvā procesa laikā attieksme pret iekšējo pārdošanu netika izskatīta nedz paziņojumā par iebildumiem, nedz arī mutiskajā uzklaušanās. Kā tika uzskatīts tajā brīdī, iekšējā pārdošana ir jāiekļauj. Norādu arī, ka apstrīdētajā lēmumā ir ietverts 541 apsvēruma un "neviens" no tiem nav veltīts iekšējās pārdošanas izslēgšanas pamatošanai, lai atspoguļotu aprēķina nepārprotamību naudas soda noteikšanā. Var arī tikt norādīts, ka i) *Guardian* uzskata, ka Komisija pēdējā brīdī nolēma mainīt savu viedokli saistībā ar iekšējo pārdošanu; un ii) saskaņā ar Komisijas darbinieka publicēto doktrīnas rakstu (*The 2006 Guidelines on Fines: Reflections on the Commission's Practice*, minēts iepriekš, 369. lpp. un 56. zemsvītras piezīme): "There is no consolidated practice as regards 'captive sales', and it would appear that the Commission will assess the specific circumstances of the case in order to decide whether to take them into account or not [...] [the captive sales] were finally excluded in Flat Glass" (mans izcēlums).

51 — Skat., piemēram, spriedumu *Akzo Nobel Chemicals un Akros Chemicals/Komisija* (C-550/07 P, EU:C:2010:512, 54. un 55. punkts un tajos minētā judikatūra).

52 — Skat. spriedumu *KNP BT/Komisija*, EU:C:2000:625 (62. punkts).

53 — Turpat.

54 — Skat. "Pilkington et l'industrie du verre plat 2006", 5. lpp., kas minēts apstrīdētā lēmuma 36. zemsvītras piezīmē.

55 — Paziņojumā par iebildumiem tika norādīts, ka *Guardian* tirgus daļa bija 10–20 % (ja pamatojas uz tirgus kopējo vērtību EUR 1,7 miljardu apmērā, patiesais līmenis bija 15,7%), tomēr šī daļa apstrīdētajā lēmumā palielinājās gandrīz līdz 25 % trīs citu aizliegtās vienošanās dalībnieku iekšējās pārdošanas izslēgšanas dēļ.

77. Vēl ir jānorāda, ka iekšējās pārdošanas izslēgšana izraisīja konkrētā tirgus kopējā apjoma samazināšanos no EUR 2,7 miljardiem līdz EUR 1,7 miljardiem, kas lika ļoti būtiski grozīt pārdošanas apjoma līmeni katra uzņēmuma, kurš piedalījās aizliegtās vienošanās īstenošanā, attiecīgo nozīmi, un tas ir kritērijs, kas ir paredzēts 2006. gada pamatnostādnēs.

78. Visbeidzot, es nesaskatu, kā vertikāli integrētās grupas būtu situācijā, kas objektīvi atšķiras no neintegrēto uzņēmumu situācijas, kā norādīts pārsūdzētā sprieduma 106. punktā, jo aizliegtā vienošanās attiecoties tikai uz cenām, kuras piemērotas neatkarīgiem klientiem. Kāda nozīme ir uzņēmumu struktūras atšķirībai naudas soda aprēķināšanas kontekstā? Vienīgie atbilstošie faktori, lai nodrošinātu soda samēri un preventīvu raksturu, faktiski ir tie, kuri atspoguļo pārkāpuma smagumu un ilgumu (kas ir apstiprināts Regulas Nr. 1/2003 formulējumā⁵⁶), un aizliegtās vienošanās dalībnieku attiecīgā nozīme konkrētajā tirgū.

79. Šajā ziņā Komisija tiesas sēdē sūdzējās par to, ka tās pienākums vienmēr ņemt vērā iekšējo pārdošanu, lai aprēķinātu naudas sodu, izraisītu ievērojamu to naudas sodu palielināšanos, kuri tiek uzlikti vertikāli integrētām grupām, kas piedalās aizliegtās vienošanās īstenošanā. Pietiek norādīt, ka naudas sodu palielināšanas efekts attiecībā uz vertikāli integrētām grupām izriet no Savienības likumdevēja izvēles naudas sodu aprēķināšanai izmantot nevis ieņēmumu no saimnieciskās darbības vai peļņas jēdzienu, bet gan apgrozījuma jēdzienu⁵⁷.

80. No iepriekš minētā izriet, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, neatzīstot vienlīdzīgas attieksmes pret apstrīdētā lēmuma adresātiem pārkāpumu. Līdz ar to pārsūdzētais spriedums ir jāatceļ.

d) Kā novērst šo diskrimināciju?

81. Atbilstoši Tiesas statūtu 61. panta pirmajai daļai Vispārējās tiesas lēmuma atcelšanas gadījumā Tiesa var pati pieņemt galīgo spriedumu attiecīgajā lietā, ja to ļauj tiesvedības stadija, vai nodot lietu atpakaļ sprieduma pieņemšanai Vispārējā tiesā. Es uzskatu, ka tiesvedības stadija ļauj Tiesai pieņemt spriedumu šajā lietā.

82. *Guardian* ir vienīgais neintegrētais ražotājs, uz kuru attiecas apstrīdētais lēmums, un tā tad vienīgais uzņēmums, kam iekšējās pārdošanas izslēgšanas dēļ nav piešķirts naudas sodu samazinājums, kuru ir saņēmuši citi šī lēmuma adresāti.

83. Pārējo apstrīdētā lēmuma adresātu iekšējo pārdošanu vairs acīmredzami nav iespējams iekļaut un tādējādi palielināt to naudas sodus, jo tās nav iesniegušas prasību par apstrīdēto lēmumu, kurš attiecībā uz tām ir kļuvis galīgs⁵⁸.

84. Tādā veidā nolēmt, vai diskriminācija var tikt novērsta, samazinot *Guardian* uzlikto naudas sodu tādējādi, lai tiktu atspoguļota citiem uzņēmumiem uzlikto naudas sodu vispārējā samazināšana, izmantojot to iekšējās pārdošanas izslēgšanu.

56 — 23. panta 3. punktā ir paredzēts tikai šādi: “Nosakot naudas soda apmēru, ņem vērā pārkāpuma smagumu un ilgumu”, un šis apmērs acīmredzami ir pakļauts ierobežojumam 10% apmērā no uzņēmuma, kas piedalās pārkāpumā, kopējā apgrozījuma iepriekšējā uzņēmējdarbības gadā (šīs regulas 23. panta 2. punkts) (šajā ziņā skat. manus secinājumus, kuri 2014. gada 12. februārī sniegti lietā *YKK u.c./Komisija*, C-408/12 P, kas pašlaik tiek izskatīta).

57 — Tādējādi saskaņā ar 2006. gada pamatnostādnēm Komisija var atkāpties no tajās paredzētajiem noteikumiem, ja vien tā to pienācīgi pamato.

58 — Var tikt norādīts, ka, ja iekšējā pārdošana būtu tikusi iekļauta vērā ņemamajā pārdošanas apjomā, kopējais naudas sodu apmērs būtu bijis aptuveni EUR 759,9 miljoni un ietvertu īpaši lielu naudas sodu EUR 335,4 miljonu apmērā attiecībā uz *Saint-Gobain*. Komisijas atbilde uz Vispārējās tiesas uzdotajiem jautājumiem liek domāt, ka apstrīdētā lēmuma pieņemšanas dienā citiem uzņēmumiem uzlikto naudas sodu kopējā apmēra palielināšana būtu bijusi “nesamērīga”, it īpaši attiecībā uz islaicīgu pārkāpumu. Šajā ziņā ir interesanti atzīmēt, ka 2008. gadā cits naudas sods EUR 896 miljonu apmērā saistībā ar tā saukto aizliegto vienošanos “Automašīnu stikls” tika uzlikts *Saint-Gobain* lietā “Automašīnu stikls”. Komisija ar 2013. gada 28. februāra lēmumu samazināja *Saint-Gobain* naudas sodu, nosakot to EUR 880 miljonu apmērā, kā arī *Pilkington* naudas sodu, nosakot to EUR 357 miljonu apmērā, ņemot vērā kļūdu aprēķinā. Skat. arī spriedumu *Saint Gobain Glass France u.c./Komisija* (T-56/09 un T-73/09, EU:T:2014:160).

85. Tiesas sēdē Komisija iebilda pret šo iespēju, pamatojoties uz diviem iemesliem, proti, naudas sodi vairs netiekot aprēķināti vienādi attiecībā uz visiem dalībniekiem un *Guardian* naudas sods vairs nebūtu pietiekami preventīvs, ņemot vērā tās rīcības smagumu.

86. Es nepiekrītu Komisijas viedoklim. Gluži pretēji, es pievienojos risinājumam, kuru Vispārējā tiesa izmantoja savā spriedumā apvienotajās lietās *JFE Engineering/Komisija*⁵⁹.

87. Vispārējā tiesa nevis palielināja Eiropas ražotājiem uzliktos naudas sodus, bet gan samazināja Japānas ražotājiem noteiktos naudas sodus, lai gan tā bija atzinusi, ka Komisija ir pārāk zemu novērtējusi Eiropas ražotāju līdzdalību pārkāpumā. Vispārējā tiesa atteicās no risinājuma (kas šajā gadījumā ir loģiskāks) palielināt naudas sodu kategorijai, kurai tiek sniegta nepamatota priekšrocība, jo Komisija šīs palielināšanas iespējamību bija norādījusi tikai tiesas sēdē un ieinteresētajām personām nebija lūgts iesniegt apsvērumus par šo jautājumu. Tādējādi tikai tā tas *a fortiori* var būt izskatāmajā lietā, kurā ir izslēgta jebkāda iespēja grozīt citiem aizliegtās vienošanās dalībniekiem uzliktā naudas soda apmēru, izņemot *Guardian*.

88. Turklāt tas, ka vairs nav iespējams likvidēt nevienlīdzīgu attieksmi izraisošo faktoru, nenozīmē, ka cietušā tiesības nevarētu tikt aizsargātas.

89. Arī civildienesta jomā, piemēram, ja, ņemot vērā prasību, atklāta konkursa pārbaudījuma rezultāti tiek atcelti, neizdevīgā stāvoklī nostādīto kandidātu tiesības ir jāatjauno un nav vajadzības apšaubīt visus konkursa rezultātus un apdraudēt konkursa veiksmīgo kandidātu tiesisko paļāvību⁶⁰. Šādā situācijā judikatūra civildienesta jomā nosaka tiesai meklēt taisnīgu risinājumu, un izskatāmā lieta mudina sniegt analogu atbildi.

e) Pagaidu secinājums

90. Tādējādi, lai novērstu diskrimināciju, es uzskatu, ka Tiesai ir jākompensē iekšējās pārdošanas izslēgšana, samazinot *Guardian* uzlikto naudas sodu proporcionāli iekšējai pārdošanai konkrētajā tirgū. Turklāt šis risinājums ir saderīgs ar 2006. gada pamatnostādņem, jo tas ļauj pienācīgi atspoguļot uzņēmuma attiecīgo nozīmi konkrētajā tirgū un Vispārējā tiesa to jau ir pieņēmusi savā judikatūrā⁶¹.

91. Pirms aplūkoju šo jautājumu tālāk, man tomēr ir jāizskata *Guardian* otrais pamats, kurš (netieši) attiecas uz precīzu samazinājuma procentuālo apmēru, kas piemērojams šīs samazināšanas kontekstā.

92. Otrais pamats ir vērsts pret pārsūdzētā sprieduma 21. un 22. punktu, kuros Vispārējā tiesa atzina par pieņemamu Komisijas 2012. gada 10. februāra vēstuli.

93. *Guardian* atgādina, ka Vispārējā tiesā Komisija iebildumu rakstā nebija izteikusies par jautājumu, kā likvidēt nevienlīdzīgo attieksmi naudas sodu aprēķinā. Vispārējā tiesa ar 2011. gada 19. decembrī un 2012. gada 10. janvārī uzdotajiem jautājumiem lūdza Komisiju izteikties par šo jautājumu. Savā 2012. gada 23. janvāra atbildē Komisija esot tikai norādījusi, ka gandrīz par 40 % samazināts naudas sods nebūtu pietiekami preventīvs.

94. *Guardian* 2012. gada 16. janvārī lūdza Vispārējai tiesai atļauju iesniegt dažus dokumentus, lai pamatotu savu argumentāciju naudas soda samazinājuma panākšanai. Komisija 2012. gada 31. janvāra vēstulē esot iebildusi pret šo lūgumu, pamatojoties uz to, ka ar novēlotu piedāvājumu sniegt pierādījumus tiekot apdraudētas tiesības uz aizstāvību.

59 — EU:T:2004:221, 566.–579. punkts.

60 — Skat., piemēram, spriedumu *Komisija/Albani* u.c. (C-242/90 P, EU:C:1993:284, 13.–17. punkts).

61 — Spriedums *JFE Engineering/Komisija*, EU:T:2004:221 (skat. šo secinājumu 86. un nākamās punktus).

95. Pēc tam, kad to atļāva Vispārējā tiesa, *Guardian* iesniedza jaunu dokumentu 2012. gada 8. februārī, proti, termiņā, kas tai bija norādīts.

96. 2012. gada 10. februārī, pēdējā darba dienā pirms 2012. gada 13. februāra tiesas sēdes, Komisija nosūtīja Vispārējai tiesai vēstuli, kurā precizēta tās nostāja attiecībā uz iespējamo naudas soda samazināšanu. *Guardian* uzskatīja, ka šajā vēstulē ir ietverti jauni elementi, kuri nebija iekļauti lietas materiālos.

97. Lai gan šī vēstule tika iesniegta pēc termiņa, Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 22. punktā to atzina par pieņemamu, ņemot vērā, pirmkārt, vēstules “saturu” un, otrkārt, “faktu, ka tā tikusi nodota prasītājam un tās attiecīgi tiesas sēdē varēja sniegt savus apsvērumus par šo vēstuli”.

98. Komisija uzskata, ka otrais pamats nav pamatots, jo nekas neliedzot Vispārējai tiesai pieņemt ar novēlošanos iesniegtu atbildi atbilstoši Norādījumu Vispārējās tiesas sekretāram 11. panta 2. punktam⁶². Turklāt Vispārējā tiesa tās neierobežotās kompetences dēļ varot ņemt vērā ar novēlošanos iesniegtus faktiskos apstākļus, ja tiek ievērots sacikstes princips. Šajā lietā tas esot ticis nodrošināts, jo attiecībā uz 2012. gada 10. februāra vēstules saturu *Guardian* varēja sniegt atbildi tiesas sēdē. Tas, ka tā izvēlējās to nedarīt, neko nemainot.

99. Komisija piebilst, ka tā ir centusies pēc iespējas ātrāk rakstveidā atbildēt uz *Guardian* 2012. gada 8. februāra vēstuli, nosūtot *Guardian* un Vispārējai tiesai savu 2012. gada 10. februāra vēstuli, un ka tā būtu varējusi aprobežoties ar apsvērumu sniegšanu tiesas sēdē.

100. Manuprāt, Vispārējā tiesa nedrīkstēja pieņemt attiecīgo vēstuli, pēc termiņa iesniegta dokumenta pieņemamību padarot atkarīgu no tā satura būtības. Tā pamatojums ir vienkāršs – tās Reglamentā un Norādījumos Vispārējās tiesas sekretāram (it īpaši 11. pantā) stingri regulēti nosacījumi, kādos var tikt iesniegti pierādījumi vai piedāvājumi sniegt pierādījumus. Turklāt attiecībā uz vēstules saturu, par kuru ir runa pārsūdzētā sprieduma 22. punktā, Vispārējā tiesa nesniedz nekādu pamatojumu, kas ļautu izprast iemeslus, kuri attaisnotu vienu dienu pirms tiesas sēdes sniegto pierādījumu pieņemamību, pārkāpjot procesuālos noteikumus.

101. Lai gan Komisija norāda, ka Vispārējās tiesas priekšsēdētājs var izņēmuma kārtā pārcelt termiņu, pietiek norādīt, ka izskatāmajā lietā Komisija jau bija saņēmusi vienu pagarinājumu⁶³ un tā bija atturējusies lūgt otru pagarinājumu un pamatot attiecīgā dokumenta novēlotu iesniegšanu⁶⁴. Saskaņā ar Norādījumu Vispārējās tiesas sekretāram 11. panta 3. punkta otro daļu pieteikumiem par termiņa pagarinājumu jābūt pienācīgi pamatotiem un iesniegtiem laikus pirms noteiktā termiņa beigām un šādu termiņu var pagarināt tikai vienu reizi, izņemot ārkārtas apstākļus⁶⁵. Tādējādi arguments par to, ka “netieši” varot tikt piešķirts otrs termiņa pagarinājums, nevar tikt pieņemts.

62 — Skat. spriedumu *Vega Rodríguez/Komisija* (T-285/02 un T-395/02, EU:T:2004:324, 24. punkts).

63 — 2012. gada 6. janvāra vēstulē Vispārējā tiesa turklāt norādīja, ka “[i]n principle, no further extension of this time-limit will be granted”.

64 — Saskaņā ar Norādījumu Vispārējās tiesas sekretāram 11. panta 3. punktu pieteikumiem par termiņa pagarinājumu jābūt pienācīgi pamatotiem un iesniegtiem laikus pirms noteiktā termiņa beigām.

65 — Turklāt šo norādījumu 11. panta 2. punktā (uz kuru mēģina balstīties Komisija) ir norādīts: “Procesuālos dokumentus, kas saņemti kancelejā pēc to iesniegšanai noteiktā termiņa beigām, var pieņemt tikai ar priekšsēdētāja atļauju” (mans izcēlums).

102. Komisijai bija jāzina, ka tā nevar pievienot lietas materiāliem: i) dokumentu, kurā ietverti fakti un skaitļi, atbildot uz argumentu, ko *Guardian* bija norādījusi jau no paša tiesvedības sākuma pirms četriem gadiem; ii) pēdējā mirklī pirms tiesas sēdes⁶⁶; iii) pēc termiņa un tādējādi ar novēlošanos; iv) neapspriežoties ar Vispārējo tiesu attiecībā uz šāda soļa likumību un tādējādi bez tās atļaujas; v) kā arī nepamatojot savu kavēšanos attiecībā uz 2012. gada 23. janvāra atbildes papildināšanu. Iepriekš minētajā neko nemaina arguments, ka Komisija nosūtīja vēstuli *Guardian* pēc tam, kad bija iesniegusi to Vispārējai tiesai.

103. Tādējādi es uzskatu, ka Komisijas vēstule bija nepieņemama un ka, to pieņemot, Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā. Tādēļ Tiesai vēstule ir jāizņem no lietas materiāliem un nav jāņem vērā tās saturs.

104. Kā to norādījusi *Guardian*, Komisija izslēdza iekšējo pārdošanu EUR viena miljarda apmērā no kopējā tirgus apjoma, kas ir EUR 2,7 miljardi. Šis skaitlis izriet no starpības starp apstrīdētajā lēmumā norādīto kopējo lokšņu stikla pārdošanas apjomu, proti, EUR 1,7 miljardiem (apstrīdētā lēmuma 41. apsvēruma) un no paziņojumā par iebildumiem norādītā kopējā apjoma, proti, EUR 2,7 miljardiem⁶⁷, un tā tad tas veido 37 % no sākotnēji atzītā kopējā tirgus apjoma.

105. Līdz ar to, ņemot vērā samazinājumu 37 % apmērā, *Guardian* naudas sods ir jānosaka EUR 93 240 000 apmērā EUR 148 000 000 vietā.

B – Par trešo pamatu

106. *Guardian* būtībā norāda, ka ar tiesvedības Vispārējā tiesā ilgumu šajā lietā esot pārkāptas tās pamattiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu saprātīgā termiņā, kuras paredzētas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 47. pantā.

107. Komisija pēc tam, kad bija uzskatījusi, ka šis pamats ir nepieņemams, tiesas sēdē atsauc savus iebildumus par nepieņemamību, ņemot vērā spriedumus lietās “*Gascogne* un citi”⁶⁸. Pēc būtības Komisija apstrīd *Guardian* argumentāciju. Tā apstrīd, ka izskatāmajai lietai attiecībā uz *Guardian* būtu bijis steidzamības raksturs, kā arī argumentu, ka Vispārējās tiesas kavēšanās tai būtu varējusi nodarīt kaitējumu, jo tās prasība tikusi noraidīta. Komisija uzskata, ka jebkādi Tiesas veiktai naudas soda samazināšanai šajā lietā būtu jābūt simboliskai vai ļoti ierobežotai.

66 — Es piekritu *Guardian*, kura uzskata, ka pušu procesuālo tiesību vienlīdzības princips un sacikstes princips prasa, lai tiesas sēde principā aprobežotos ar lietas materiāliem, kuri varēja tikt izskatīti rakstveidā. Iespēja tikt uzklaustam tikai tiesas sēdē saistībā ar dokumentiem, kas iesniegti ar novēlošanos, neļauj ievērot tiesības uz aizstāvību (skat. spriedumu *AstraZeneca*/Komisija, T-321/05, EU:T:2010:266, 27. punkts).

67 — Skat. pārsūdzētā sprieduma 100. punktu.

68 — Spriedumi *Gascogne Sack Deutschland*/Komisija (C-40/12 P, EU:C:2013:768), *Kendrion*/Komisija (C-50/12 P, EU:C:2013:771) un *Groupe Gascogne*/Komisija (C-58/12 P, EU:C:2013:770), turpmāk tekstā – “lietas “*Gascogne* un citi””.

1. Analīze

a) Ievads

108. Vispirms ir jāatgādina Hartas 47. panta otrā daļa, kurā ir noteikts, ka “ikvienai personai ir tiesības uz taisnīgu, atklātu un laikus veiktu lietas izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā, tiesību aktos noteiktā tiesā”. Kā Tiesa vairākkārt ir nospriedusi, “šis pants ir saistīts ar efektīvas tiesību aizsardzības tiesā principu”⁶⁹. Tādējādi šīs tiesības, kuru pastāvēšana vēl pirms Hartas stāšanās spēkā bija atzīta kā Savienības tiesību vispārējs princips, ir piemērojamas arī Komisijas lēmuma pārsūdzības tiesā gadījumā⁷⁰.

109. Kā to atgādinājusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa, “atbilstoši [ECPAK] 6. panta 1. punktam lietas ir jāizskata “saprātīgos termiņos”; ar to konvencijā ir uzsvērts nozīmīgums, kurš saistīts ar to, lai tiesu vara netiktu istenota ar kavēšanos, *kas varētu apdraudēt tās efektivitāti un uzticamību*” (mans izcēlums)⁷¹.

110. Manuprāt, adekvāts Vispārējās tiesas saprātīga termiņa principa pārkāpuma atlīdzināšanas mehānisms tādā lietā, kāda ir izskatāmā lieta, drīzāk būtu – procesuālās ekonomijas apsvērumu dēļ un lai nodrošinātu tiešus un efektīvus tiesiskās aizsardzības līdzekļus – samazināt naudas sodu, nevis atstāt lietas dalībnieku ziņā iesniegt prasību par zaudējumu atlīdzību Vispārējā tiesā, kura pēc definīcijas nebija ievērojusi minēto principu, nespējot pieņemt lēmumu saprātīgā termiņā.

111. Faktiski ir paradoksāli, ka tiesvedības pārmērīgo ilgumu ir iespējams labot, tikai nosakot pienākumu iesniegt citu prasību, kura noteikti ietvers jaunas izmaksas (gan lietas dalībniekiem, gan sabiedrībai) un ilgus termiņus.

112. Ģenerālvokāts F. Ležē [*P. Léger*] vairāk ir norādījis savu secinājumu, kas sniegti lietā *Baustahlgewebe*/Komisija⁷², 67. punktā: “neskarot atkal jautājumu par Vispārējās tiesas lietas izskatīšanas termiņa pārmērīgo raksturu, ne arī atbildības daļu, kas uz to attiekos šajā lietā, tiesu iestādei nevar uzticēt uzdevumu lemt par savas rīcības kļūdaino vai pretlikumīgo raksturu. Nav nekādu šaubu, ka tas būtu pretrunā objektīvas tiesas principam, kas ir minēts konvencijas 6. panta 1. punktā. Man šķiet, ka ir grūti novērst šo pretrunu, nosūtot lietu izskatīšanai citā iztiesāšanas sastāvā, jo, ja tiek izraudzīta Strasbūras tiesas pieeja, ar tiesas sastāva izmaiņām katrā ziņā nepietiek, lai izkļiedētu neobjektivitātes iespaidu, kas rastos no šīs pašas tiesas sniegtā sprieduma [..].”

113. Tāpat uzskatīja ģenerālvokāte J. Kokote [*J. Kokott*] secinājumos, kurus viņa sniedza lietās *Solvay*/Komisija⁷³.

69 — Skat. it īpaši spriedumu *Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland*/Komisija (C-385/07 P, EU:C:2009:456, 179. punkts un tajā minētā judikatūra, turpmāk tekstā – “spriedums *Der Grüne Punkt*”). Tiesa vairākkārt ir konstatējusi, ka tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu, kas it īpaši izriet no Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk tekstā – “ECPAK”) 6. panta, ir pamattiesības, kuras Eiropas Savienība ievēro kā vispārējos principus saskaņā ar LES 6. panta 2. punktu (skat. it īpaši spriedumu *Legris Industries*/Komisija, C-289/11 P, EU:C:2012:270, 36. punkts).

70 — Skat. it īpaši spriedumu *Der Grüne Punkt* (EU:C:2009:456, 178. punkts un tajā minētā judikatūra). Skat., piemēram, ECT 1987. gada 23. aprīļa spriedumu *Erkner* un *Hofauer* pret Austriju, Nr. 9616/81, 66. punkts).

71 — Skat. ECT 1989. gada 24. oktobra spriedumu *H.* pret Franciju, A sērija, Nr. 162, 58. punkts.

72 — Secinājumi, C-185/95 P, EU:C:1998:37.

73 — Secinājumi, C-109/10 P, EU:C:2011:256, 325.–332. punkts, un C-110/10 P, EU:C:2011:257, 166.–173. punkts).

114. Tāda bija arī Tiesas izmantotā pieeja spriedumā lietā *Baustahlgewebe*/Komisija⁷⁴. Ģenerālvokāte J. Kokote uzskatīja, ka ar līdzīgu pieeju tiek izpildīta “konkurences tiesību efektīvas īstenošanas prasība [..], konstatējot pārkāpumu un nosakot attiecīgajam uzņēmumam pienākumu izbeigt šo pārkāpumu [..]. Pārējos saimnieciskās darbības subjektus preventīvi ietekmē sākotnēji Komisijas vai Vispārējās tiesas noteiktais naudas sods. [Tā] neapšaubā šīs summas samērīgumu attiecībā pret pārkāpumu veidojošiem faktiem, [un] sākotnējais naudas sods savā ziņā tiek samazināts par summu, kas tiek uzskatīta par atbilstīgu kompensāciju par pārmērīgi ilgu procesu” (332. punkts).

115. Viņa piebilda, ka “procesuālās ekonomijas apsvērumu dēļ un lai nodrošinātu attiecīgajam uzņēmumam tiešus un efektīvus tiesiskās aizsardzības līdzekļus attiecībā uz šādu procesuālo pārkāpumu, Tiesai tur, kur tas ir iespējams, tātad lietās, kurās ir noteikti naudas sodi, arī turpmāk būtu jāizvēlas pieeja, kas ir norādīta spriedumā lietā *Baustahlgewebe*/Komisija” (331. punkts).

116. Turklāt atsevišķu valstu tiesībās tiesas veiktā pārmērīga termiņa konstatēšana⁷⁵ krimināllietā tieši ietekmē sodu.

117. Tomēr nesenā spriedumā (*Groupe Gascogne*/Komisija, EU:C:2013:770), kuru ir pasludinājusī virspalāta, Tiesa skaidri pieņēma citu risinājumu – izslēdzot iespēju lūgt piemērot sodu par saprātīga termiņa principa pārkāpumu apelācijas tiesvedībā (84. punkts), tā, atsaucoties uz Hartas 47. pantu un nenorādot uz ECPAK 6. panta 1. punktu, atzina, ka līdzīgs šī principa pārkāpums, kuru pieļāvusi Savienības tiesa, var tikt labots tikai ar Vispārējā tiesā celtu prasību par zaudējumu atlīdzību (83. punkts), kurai ir kompetence saistībā ar prasībām, kas celtas pret Savienību ārpuslīgumiskās atbildības jomā.

118. Tāpat Tiesa nepārprotami jau bija lēmusi iepriekš minētajā spriedumā *Der Grüne Punkt*, EU:C:2009:456, tomēr šajā lietā, lai gan Komisija bija konstatējusi, ka pastāv dominējoša stāvokļa ļaunprātīga izmantošana, nekāds sods netika piemērots, bet tas tā nebija lietās “*Gascogne* un citi”.

119. Es domāju, ka ir jāuzskata, ka ar šo spriedumu *Groupe Gascogne*/Komisija, EU:C:2013:770, Tiesa skaidri ir atteikusies no pieejas, kas ietver naudas soda samazināšanu, lai atlīdzinātu kaitējumu, kurš izriet no saprātīga termiņa principa pārkāpuma. Tādējādi man ir jāaplūko izskatāmā lieta, pamatojoties uz minēto un norādot dažus citus sprieduma lietā *Groupe Gascogne*/Komisija elementus, uz kuriem arī balstīsies mana argumentācija.

120. Pirmkārt, Tiesa nosprieda, ka, ja tiesvedības pārmērīgais ilgums nav ietekmējis strīda iznākumu, saprātīga lietas izskatīšanas termiņa neievērošana nevar izraisīt pārsūdzētā sprieduma atcelšanu apelācijas tiesvedībā. Tā kā attiecīgās sabiedrības nebija iesniegušas Tiesai nevienu norādi, kas pierādītu, ka saprātīga lietas izskatīšanas termiņa neievērošana Vispārējā tiesā varēja būt ietekmējusi tajā iesniegto strīdu risinājumu, Tiesa noraidīja šo sabiedrību prasības par Vispārējās tiesas spriedumu atcelšanu.

121. Otrkārt, kā izskaidrots iepriekš, Tiesa nosauca Vispārējo tiesu kā vienīgo tiesu, kuras kompetencē ir lemt par saprātīga termiņa principa pārkāpumu. Šis noteikums ir skaidrs: “prasību atlīdzināt kaitējumu, ko radījis tas, ka Vispārējā tiesa nav ievērojusi saprātīgu lietas izskatīšanas termiņu, nevar iesniegt tieši Tiesai apelācijas ietvaros, bet tā jāceļ pašā Vispārējā tiesā” (sprieduma *Groupe Gascogne* /Komisija, EU:C:2013:770, 84. punkts). Tālāk Tiesa detalizēja kritērijus, kas ļauj izvērtēt, vai Vispārējā tiesa ir ievērojusi saprātīga termiņa principu (85.–87. punkts), un 88. punktā secināja, ka “Vispārējai tiesai būs arī jānosaka gan apgalvoto zaudējumu faktiskā pastāvēšana, gan tās cēloņsakarība ar strīdīgās tiesvedības pārmērīgo ilgumu, pārbaudot šajā nolūkā sniegtos pierādījumus” (mans izcēlums).

74 — EU:C:1998:608.

75 — Attiecībā uz jautājumu par to, kādu laikposmu var uzskatīt par “saprātīgu” (salīdzinājumā ar ECPAK 6. pantu un ECT judikatūru), skat. it īpaši ģenerālvokāta R. *Widdershoven* 2013. gada 23. oktobra secinājumus, kuri sniegti *Raad van State* [Valsts Padomē] (Nīderlande) un kuri pieejami interneta vietnē: <http://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RVS:2013:1586>.

Partikulas “arī” izmantošanai būtu jānozīmē, ka iepriekšējos punktos uzskaitīto kritēriju izvērtēšana ir tās pašas tiesas kompetencē, kura ir norādīta pamatojuma sākumā un beigās, proti, Vispārējās tiesas kompetencē. Šādi interpretējot spriedumu *Groupe Gascogne*/Komisija, EU:C:2013:770, *Guardian* izvirzītais trešais pamats būtu jāatzīst par nepieņemamu. Tomēr ir iespējama citāda šī sprieduma interpretācija, jo šajā spriedumā Tiesa, protams, nedaudz paradoksāli pati lēmusi par jautājumu, vai minētais princips ir vai nav pārkāpts, to raksturojot kā Savienības tiesību būtisku pārkāpumu. Lai nonāktu pie šāda secinājuma, tā uzskatīja, ka ne lietas sarežģītība, ne lietas dalībnieku rīcība, ne arī procesuālie jautājumi, kas pēkšņi radušies, nav varējuši pamatot tiesvedības Vispārējā tiesā ilgumu.

122. Šķiet, ka kopumā Tiesas pamatojums attiecībā uz saprātīga termiņa pārkāpumu spriedumā *Groupe Gascogne*/Komisija, EU:C:2013:770, tādējādi nozīmē, ka no Eiropas Savienības ārpuslīgumiskās atbildības noteikšanai vajadzīgiem trīs nosacījumiem, proti, Savienības tiesību normas, kuras mērķis ir aizsargāt privātpersonas, esamība (kas ir saprātīga termiņa principa gadījums), šīs tiesību normas pietiekami būtisks pārkāpums un cēloņsakarības esamība starp šo pārkāpumu un kaitējumu, Vispārējai tiesai būs jāizvērtē tikai šis pēdējais nosacījums, ietverot šī kaitējuma novērtēšanu.

123. Ja Tiesa nepieņemtu pirmo minēto sprieduma *Groupe Gascogne*/Komisija, EU:C:2013:770, interpretāciju, saskaņā ar kuru par nepieņemamu ir atzīstams trešais pamats, un šajā lietā piemērotu lietā *Groupe Gascogne*/Komisija izmantoto metodoloģiju, tai tādējādi būtu jālemj par to, vai ir noticis saprātīga termiņa principa pārkāpums.

b) Izskatāmā lieta

124. Lai izvērtētu šo jautājumu izskatāmajā lietā, es balstīšos uz spriedumu *Baustahlgewebe*/Komisija, EU:C:1998:608, un spriedumiem “*Gascogne* un citi”, kuros Tiesa secināja, ka pastāv saprātīga termiņa principa pārkāpums.

125. Spriedumā *Baustahlgewebe*/Komisija, EU:C:1998:608 (29. punkts), Tiesa izklāstīja kritērijus, pēc kādiem ir jāizvērtē tiesvedības kopējais ilgums un it īpaši neizskaidrojami bezdarbības laikposmi, proti, “lietas reālā nozīmība” attiecībā uz prasītāju, lietas sarežģītība un prasītāja rīcība, kas būtu varējuši veicināt kavēšanos.

126. Minētajā lietā kopējais tiesvedības ilgums Vispārējā tiesā bija pieci gadi un seši mēneši. Tiesa norādīja uz divu bezdarbības laikposmu, kurus tā uzskatīja par neattaisnotiem, neizskaidrojamo ilgumu, proti, diviem gadiem un astoņiem mēnešiem, kas pagājuši no rakstveida procesa noslēguma līdz mutvārdu procesa sākšanai, un uz 22 mēnešiem, kas bija aizritējuši starp šī mutvārdu procesa noslēgumu un Vispārējās tiesas sprieduma pasludināšanu (45. un 46. punkts).

127. Lietās “*Gascogne* un citi” kopējais tiesvedības ilgums Vispārējā tiesā bija pieci gadi un deviņi mēneši, un Tiesa nosprieda, ka šo ilgumu “nevar attaisnot ne ar vienu no šīs lietas apstākļiem” (91. punkts).

128. Tiesa uzskatīja, ka, “vai tas attiektos uz strīda sarežģītību, lietas dalībnieku rīcību vai procesuāliem jautājumiem, kas pēkšņi radušies” (92. punkts), nekas neattaisno to, ka laikposms starp rakstveida procesa noslēgumu un mutvārdu procesa sākšanu bija trīs gadus un desmit mēnešus ilgs.

129. Ja es attiecinu šos kritērijus uz izskatāmo lietu, varu izdarīt vienīgi to pašu secinājumu, pamatojoties uz turpmāk minētajiem konstatējumiem.

130. Vispirms saistībā ar kopējo tiesvedības ilgumu, kas sasniedzis gandrīz četrus gadus un septiņus mēnešus, vairāk nekā trīs gadi un pieci mēneši⁷⁶ ir pagājuši starp rakstveida procedūras noslēgumu un Vispārējās tiesas lēmumu sākt mutvārdu procesu, netiekot veikta nevienai citai procesuālai darbībai un bez jebkāda acīmredzama iemesla⁷⁷. Šī laikposma ilgumu nevar izskaidrot ar lietas apstākļiem neatkarīgi no tā, vai tie attiektos uz strīda sarežģītību, *Guardian* rīcību vai arī procesuāliem jautājumiem, kas pēkšņi radušies.

i) Par lietas sarežģītību

131. Izskatāmo lietu nevar uzskatīt par sarežģītu, jo *Guardian* argumenti bija balstīti uz piezīmēm, kas attiecās uz dažiem saziņas gadījumiem starp aizliegtās vienošanās dalībniekiem, kuru ilgums bija nedaudz vairāk par vienu gadu un vienu mēnesi⁷⁸. Visi šie dokumenti bija sagatavoti angļu valodā, proti, tiesvedības valodā⁷⁹.

132. Spriedumā *Baustahlgewebe*/Komisija, EU:C:1998:608, lai arī ir konstatēts, ka saistībā ar tiesvedību “bija vajadzīga dokumentu, kas bija relatīvi gari, padziļināta pārbaude”, tas nav pietiekami, lai Tiesa uzskatītu lietu par pietiekami sarežģītu tiesvedības ilguma attaisnošanai.

133. Lietās “*Gascogne* un citi” Komisijas lēmums attiecās uz 25 adresātiem (un gandrīz tikpat iesaistītajām sabiedrībām), no kuriem 15 cēla prasības Vispārējā tiesā par lēmuma atcelšanu. Izskatāmajā lietā bija tikai deviņi apstrīdētā lēmuma adresāti (un četras iesaistītās sabiedrības, proti, *Guardian*, *Asahi/Glaverbel*, *Pilkington* un *Saint-Gobain*), no kuriem tikai *Guardian* cēla prasību Vispārējā tiesā⁸⁰.

134. Spriedums lietā *Baustahlgewebe*/Komisija attiecās uz lēmumu, kurš bija adresēts 14 ražotājiem (no kuriem 11 bija cēlušī prasības trīs dažādās valodās) un kura sakarā notika divi pilni procesuālo rakstu apmaiņas posmi⁸¹. Un tomēr šajā lietā Vispārējā tiesa bija organizējusi tiesas sēdi deviņus mēnešus agrāk nekā izskatāmajā lietā!

135. Turklāt *Guardian* izvirzītie pamati nebija sevišķi sarežģīti. *Guardian*, pamatojot savus prasījumus par daļēju apstrīdētā lēmuma atcelšanu, izvirzīja vienu vienīgu pamatu – faktu kļūdu attiecībā uz tās dalības aizliegtās vienošanās īstenošanā ilgumu un aizliegtās vienošanās ģeogrāfisko apmēru. Prasījumi saistībā ar naudas soda samazināšanu tika balstīti uz trim pamatiem. Pirmais pamats attiecās uz

76 — Palātas priekšsēdētāja E. Moavero Milanēzi [*E. Moavero Milanese*] aizstāšana ar tiesnesi H. Kannineni [*H. Kanninen*], kas notika 2011. gada 25. novembrī, nav atbilstošs apstāklis, jo, pirmkārt, tas notika vairāk nekā trīs gadus un četrus mēnešus pēc rakstveida procesa pabeigšanas un, otrkārt, kā ģenerāladvokāte J. Kokote norādīja lietā *Solvay*/Komisija (EU:C:2011:256, 343. punkts), “ir pašsaprotami, ka Vispārējās tiesas iekšējās organizācijas problēmas, piemēram, tās, kas saistītas ar tiesnešu regulāro maiņu vai aizstāšanu, nedrīkst risināt uz procesa dalībnieku rēķina”. Skat. šajā pašā ziņā viņas secinājumus lietā *Solvay*/Komisija (EU:C:2011:257, 184. punkts).

77 — *Guardian* būtībā apgalvo, ka trīs gadus un piecus mēnešus ilgs laikposms starp rakstveida procesa noslēgumu un lēmumu par mutvārdu procesa sākšanu ir grūti savietojams ar jebkādu īpašu pūliņu no Vispārējās tiesas puses neesamību, lai izvērtētu faktus un pierādījumus, kas izpaudās kā rakstisku jautājumu par attiecīgajiem lietas faktiskajiem aspektiem neuzdošana. Es piebildīšu, ka minētais termiņš var tikt pretstatīts arī veidam, kādā Vispārējā tiesa izskatīja jautājumu par iekšējo pārdošanu, uz kuru attiecas *Guardian* pirmais pamats un kuras sakarā Vispārējā tiesa neanalizēja un pat nenorādīja Tiesas judikatūru šajā jomā (*KNP BT*/Komisija, EU:C:2000:625), kuru tā nebija ņēmusi vērā pārsūdzētajā spriedumā – un uz kuru bija atsaukusies *Guardian*.

78 — Saskaņā ar *Guardian* teikto tās argumenti balstījās uz piezīmēm, kuras attiecās tikai uz “trīs saziņas gadījumiem ar konkurentiem un diviem uzņēmuma paziņojumiem, un divām vai trim sanāksmēm”.

79 — Izskatāmajā lietā Vispārējai tiesai bija jāizskata tikai ierobežots skaits pielikumu, galvenokārt piezīmes attiecībā uz trim saziņas gadījumiem starp konkurentiem (kopā 17 lappuses), kā arī īsi izvilkumi no diviem uzņēmuma paziņojumiem. Visi šie dokumenti bija sagatavoti tiesvedības valodā (proti, angļu valodā, kuru zina gandrīz visa pasaule – atšķirībā no slovāku vai maltiešu valodas, norādot tikai dažus piemērus).

80 — No tā izriet, ka Vispārējai tiesai nebija jāņem vērā jautājumi par “savstarpējo saistību”, kuri var rasties paralēlās prasībās un arī var ietekmēt tiesvedības ilgumu (skat., piemēram, spriedumu *ICI*/Komisija, T-214/06, EU:T:2012:275, 314. punkts).

81 — EU:C:1998:608 (35. un 47. punkts).

secinājumiem, kas izdarāmi saistībā ar pamatu par lēmuma daļēju atcelšanu. Otrajā pamatā *Guardian* norādīja uz diskriminācijas aizlieguma principa un pienākuma norādīt pamatojumu pārkāpumu. Trešais pamats bija saistīts ar kļūdu vērtējumā attiecībā uz *Guardian* lomu aizliegtās vienošanās īstenošanā.

ii) Par procesa jautājumiem

136. Tāpat kā lietās “*Gascogne* un citi” tiesvedību izskatāmajā lietā ne pārtrauca, ne aizkavēja kādi Vispārējās tiesas noteikti organizatoriskie pasākumi.

iii) Par lietas reālo nozīmību attiecībā uz *Guardian* un tās rīcību tiesvedības laikā

137. Lietai attiecībā uz *Guardian* bija būtiska nozīme. Tās naudas soda apmērs EUR 148 miljoni (salīdzinājumā ar 9,9 miljoniem lietā, kurā tika taisīts spriedums *Groupe Gascogne*/Komisija, EU:C:2013:770) veidoja 4 % no tās kopējā apgrozījuma. Turklāt *Guardian* nekādi nav pārslogojusi vai vilcinājusi tiesvedību. Tās pieteikumā par lietas ierosināšanu bija tikai 49 lappuses, un *Guardian* atteicās no otrreizējas procesuālo rakstu apmaiņas (kas reti notiek lietās, kuras saistītas ar konkurences tiesībām)⁸².

138. Turklāt *Guardian* uzņēmās iniciatīvu trīs reizes, lai atgādinātu Vispārējai tiesai, ka tā vēl nav noteikusi tiesas sēdes datumu, katru reizi uzsverot ievērojamo laikposmu, kāds bija aizritējis kopš rakstveida procesa noslēguma⁸³, un tai rakstīja, ka mutvārdu process dīvainā kārtā bija sākts četrus mēnešus pēc tiesas sēdes, no Vispārējās tiesas puses neizvirzot nekādus lūgumus lietas dalībniekiem.

139. Visbeidzot, Vispārējā tiesa nav adresējusi lietas dalībniekiem nevienu rakstveida jautājumu, kas būtu varējis pagarināt mutvārdu procesa sākšanas termiņu, un tikai tiesas sēdē uzdeva jautājumu par faktiskajiem apstākļiem. Turklāt šķiet, ka Vispārējā tiesa nav uzņēmusies nekādu iniciatīvu, lai paātrinātu tiesvedību acīmredzamās bezdarbības laikposmā, kas ilga trīs gadus un piecus mēnešus. No iepriekš minētā es secinu, ka tiesvedībā saistībā ar šo lietu Vispārējā tiesā ir pārkāptas Hartas 47. panta otrās daļas normas, jo šajā tiesvedībā netika ievērotas ar saprātīgu lietas izskatīšanas termiņa ievērošanu saistītās prasības, kas ir pietiekami būtisks tiesību normas, kuras mērķis ir piešķirt tiesības personām, pārkāpums⁸⁴.

140. Kā izriet no sprieduma *Groupe Gascogne*/Komisija, EU:C:2013:770, ja *Guardian* uzskata, ka tās finansiālajām grūtībām, kuras ir norādītas tās apelācijas sūdzībā, ir cēlonisks sakars ar to, ka Vispārējā tiesa nav ievērojusi principu par lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā⁸⁵, tai ir tiesības uz to atsaukties tādā prasībā, kas Vispārējā tiesā celta atbilstoši EKL 235. pantam un 288. panta otrajai daļai (tagad – LESD 268. pants un 340. panta otrā daļa)⁸⁶.

82 — Skat. ģenerālvokātes J. Kokotes secinājumus, kas sniegti lietā *Solvay*/Komisija (EU:C:2011:256, 340. punkts). Skat. šajā pašā ziņā viņas secinājumus lietā *Solvay*/Komisija (EU:C:2011:257, 181. punkts).

83 — Šajā nolūkā *Guardian* Vispārējās tiesas priekšsēdētājam pat iesniedza formālu lūgumu par prioritāru izskatīšanu.

84 — Spriedums *Bergadern* un *Goupil*/Komisija (C-352/98 P, EU:C:2000:361, 42. punkts).

85 — *Guardian* norāda uz kaitējumu, kas izriet no: a) negūtās peļņas naudas soda pagaidu maksājuma EUR 111 miljonu apmērā dēļ un b) no izmaksām saistībā ar bankas garantijas iesniegšanu attiecībā uz pārpalikumu (EUR 30 000 mēnesī), un lūdz Tiesai būtiski samazināt naudas soda apmēru, lai kompensētu saprātīga termiņa pārkāpumu, kā atbilstoši pirmajam pamatam uzskata *Guardian*, vismaz par 25 % no naudas soda apmēra pirms visiem iespējamajiem atskaitījumiem.

86 — Skat. 148. punktu secinājumos lietā *Groupe Gascogne*/Komisija (C-58/12 P, EU:C:2013:360, 148. punkts). Es piekritu ģenerālvokātes E. Šarstones [E. Sharpston] analīzei, kura savu secinājumu 149. punktā attiecībā uz “notikumu, kas ļāvis ierosināt lietu” par Savienības ārpuslīgumisko atbildību, lai piemērotu Tiesas statūtu 46. pantu, precizējusi, ka šāds notikums katrā ziņā būtu Tiesas konstatējums, ka Vispārējā tiesā, izskatot lietu, ir notikusi neattaisnojama kavēšanās. No tā izriet, ka piecu gadu noilguma termiņš, kurā iesniedzams jebkāds šāds prasības pieteikums par zaudējumu atlīdzību, būtu skaitāms no Tiesas sprieduma pasludināšanas dienas.

141. Šajā ziņā no minētās Tiesas judikatūras izriet, ka “Vispārējai tiesai būs arī jānosaka gan apgalvoto zaudējumu faktiskā pastāvēšana, gan tās cēloņsakarība ar strīdīgās tiesvedības pārmērīgo ilgumu, pārbaudot šajā nolūkā sniegtos pierādījumus” (minētā sprieduma 88. punkts).

142. Šajā ziņā “tādas prasības par zaudējumu atlīdzību, kas balstīta uz to, ka Vispārējā tiesa ir pārkāpusi Hartas 47. panta otrās daļas normas, ignorējama ar saprātīga lietas izskatīšanas termiņa ievērošanu saistītās prasības, ietvaros tai atbilstoši LESD 340. panta otrajai daļai jāņem vērā dalībvalstu tiesību sistēmās prasību par līdzīgiem pārkāpumiem izskatīšanai piemērojami vispārējie tiesību principi. Šajā kontekstā Vispārējai tiesai tostarp jāpārbauda, vai papildus mantiskajam kaitējumam pastāv arī nemantisks kaitējums, ko cietis lietas dalībnieks, kuru ietekmējusi šī termiņa pārsniegšana, un par ko attiecīgā gadījumā būtu pienācīgi jāatlīdzina” (minētā sprieduma 89. punkts).

143. Visbeidzot, “Vispārējai tiesai, kuras kompetencē atbilstoši LESD 256. panta 1. punktam ietilpst šādu prasību par zaudējumu atlīdzību izlemšana, jālemj citā iztiesāšanas sastāvā, kas ir atšķirīgs no tā, kādā tika izskatīta lieta, kuras izskatīšanas ilgums tiek kritizēts, piemērojot [sprieduma *Groupe Gascogne*/Komisija] 85.–89. punktā noteiktos kritērijus” (90. punkts).

IV – Par tiesāšanās izdevumiem

144. Atbilstoši Tiesas Reglamenta 184. panta 2. punktam Tiesa lemj par tiesāšanās izdevumiem, ja apelācijas sūdzība ir pamatota un Tiesa lietā taisa galīgo spriedumu. Atbilstoši šī paša reglamenta 138. panta, kas saskaņā ar 184. panta 1. punktu ir piemērojams apelācijas tiesvedībā, 3. punktam, ja lietas dalībniekiem spriedums ir daļēji labvēlīgs un daļēji nelabvēlīgs, lietas dalībnieki sedz savus tiesāšanās izdevumus paši.

145. Attiecībā uz šo apelācijas sūdzību, ņemot vērā, ka Komisijai spriedums ir nelabvēlīgs, tai ir jāpiespriež atlīdzināt *Guardian* tiesāšanās izdevumus. Savukārt, tā kā *Guardian* un Komisijai spriedums pirmās instances tiesvedībā ir daļēji labvēlīgs un daļēji nelabvēlīgs, ir jānolemj, ka katra no tām sedz savus tiesāšanās izdevumus šajā instancē pati.

V – Secinājumi

146. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, iesaku Tiesai pieņemt šādu nolēmumu:

- nospriest, ka Vispārējā tiesa savā spriedumā *Guardian Industries* un *Guardian Europe*/Komisija (T-82/08, EU:T:2012:494) ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā tiktāl, ciktāl tā ir atzinusi par pieņemamu Eiropas Komisijas 2012. gada 10. februāra vēstuli, lai gan tā tika iesniegta pēc noteiktā termiņa; atzīt minēto vēstuli par nepieņemamu un izņemt to no lietas materiāliem;
- atcelt minēto spriedumu tiktāl, ciktāl Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, apstiprinot Komisijas lēmumu, kurā iekšējā pārdošana tikusi izslēgta no citiem lēmuma adresātiem uzliktā naudas soda aprēķina, tādējādi radot diskrimināciju attiecībā uz apelācijas sūdzības iesniedzējām;
- līdz ar to samazināt apelācijas sūdzības iesniedzējām uzliktā naudas soda apmēru par summu, kas atbilst 37 % no naudas soda apmēra, nosakot to EUR 93 240 000 apmērā EUR 148 000 000 vietā;
- nospriest, ka Vispārējā tiesa nav izskatījusi lietu saprātīgā termiņā;
- nolemt, ka katrs lietas dalībnieks sedz savus tiesāšanās izdevumus pirmajā instancē pats un Komisija atlīdzina visus tiesāšanās izdevumus šajā instancē.